

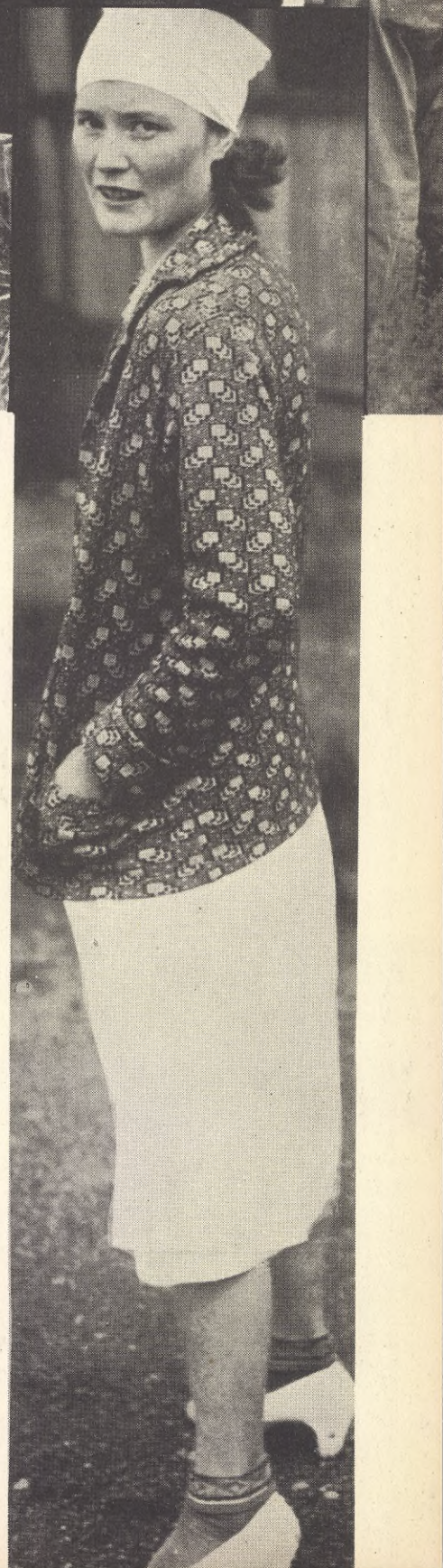
Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Upptakten till en kriminalroman?

Nej, men dagsaktuella bilder från ett svenskt industrisamhälle - Sandarne, Stort bild- och textreportage av Morgonbris' utsände.

morgonbris

Valnummer I
pris 25 öre

Innehåller:

KAJ: »Kvinnor i främsta ledet mot polisen».

KIENLE: Det bittra systerskapet.

LINNÉA MALMLÖV: Sommar i Berlin—Norden »nödens år» 1932.

SIGRID GILLNER: Två tal.

K. A.: Morgonbris' semesterresa för husmödrar blev en succés.

HULDA FLOOD: Ropet går: Svält ej mitt i överflödet!

ANNA LENA ELGSTRÖM: Mannen, kvinnan och hemmet.

SIGNE LAGERLÖW: En kulturgärning.

LISA LILLE: Ungdomen och klädfrågan.

NYA KAPITEL av följetongen KLYFTAN.

**ÄKTA MÄN, HANDEN PÅ HJÄRTAT —
SVARA MORGONBRIS'.** En märklig pristävlan,
som vill åstadkomma ett revolutionerande av hemmen.

Husmodern som

**Kvinna
Moder
Yrkesutövare
Kooperatör
Medborgarinna**

skildras i detta nummer.

Sågverksarbetarhustru
från Källskär, Helsingland.

morgonbris

utkommer den 1:sta i varje månad.

■
UTGIVARE:

Sveriges
socialdemokratiska kvinnoförbund.

■
REDAKTOR: Kaj Andersson.

■
REDAKTION och EXPEDITION:
Upplandsgat. 1, 3 tr., STOCKHOLM
Tel. 18886. + POSTGIRO N:r 50196.

■
PRENUMERATIONSPRIS: Helt år kr.
3:—; lösnummer 25 öre. Prenume-
ration kan även ske på posten.

■
ANNONSPRIS:

Före och i text 50 öre per mm.
Efter text 40 " " "

Sista sidan:

1/1 sida kr. 450:—.

1/2 sida kr. 225:—.

Innersida kr. 390:—.

kooperativas kaffe

MASONITE

SVENSK TRÄFIBERSKIVA

Tillverkas i 4 kvaliteter:

H Ä R D A D

H Å R D

HALVHÅRD

P O R Ö S

Dessa 4 kvaliteter täcka de flesta användningsområden inom byggnads- och inredningsindustrin.

Huvudkontor:

P. Wikström j:or

Stallgatan 3 · Stockholm.

Telefon 99 25

Återförsäljare på de flesta större platser.

Husmödrarnas bankräkning

I hushållskassan har man i allmänhet medel för att täcka de närmaste dagarnas utgifter, dels också medel för att verkställa betalningar, som skola göras först om någon vecka eller ännu längre fram. Denna senare del av hushållskassan lämpar sig för insättning på sparkasseräkning. Där äro pengarna i säkerhet, där förränta de sig, där äro de lätt disponibla

**STOCKHOLMS
ENSKILDA BANK**

SOCIAL-DEMOKRATEN

SOCIAL-DEMOKRATEN

SOCIAL-DEMOKRATEN

Det är ofta kvinnan som avgör

frågan om vilken tidning som skall hållas i hemmet.

Den intelligenta och vakna husmodern väljer givetvis

Social-Demokraten

som i alla avseenden fyller anspråken på en

MODERN DAGLIG TIDNING

Kinetainstitutets ledarinna fru Viola W. Markelius på sitt vackra kontor i Centralpalatset med utsikt över Mälaren. Hon ses här besvara breven från Morgonbriskursens deltagare.

Skönhet, spänstighet, lång ungdom . . .

det är inte längre ett fåtal lyckligt lottades privilegium! Det är inte längre åtkomligt endast för östermalmsfrun, skådespelerskan, filmstjärnan! ... Det ha alla de förstätt, som nu i dagarna anmält sig till Morgonbris' kinetakurs.

Varje morgon ligger det en liten hög av de små fyrkantiga anmälningsblanketterna på redaktörens skrivbord. De sorteras upp, registreras och åka över till kineta-institutet, där fackutbildade personer ha hand om dem, skriva svarsbrev, slå i böcker

En kursdeltagare begrundar det nya övnings-schemat för Morgonbris Kinetakurs.

och ringa i telefon, där det behövs för att kunna ge så goda råd och svar som möjligt på alla de frågor, som ställas.

Frågorna i anmälningsformuläret för kursen äro inte många och svaren inte långa. Men för den som kan läsa mellan raderna, rullas hela livsöden upp. Där möter man modern med sex barn. Hon har ännu inte fyllt 32 år och undrar om hon kan hoppas på att kunna få "skapliga fötter och ben igen"; de ha blivit totalt fördärvade av för mycket spring och arbete medan hon gått med barnen. Där är en 18 års flicka uppe från Norrland, som alltid varit "litet klen, troligen undernär sedan barndomen". Och husmodern med fabriksarbete om dagarna, som blivit överansträngd av nattvak och behöver en kroppslig och själslig uppräckning.

Slapp byst... kobenthet... kutrygg... svankrygg... ful gång och slängiga rörelser... så mycket det är att ta' itu med!! Människor i alla åldrar, både män och kvinnor, människor med mycket skiftande intressen och yrken och mycket olika krav på livet, husmödrar, studerande, affärsbiträden, en konduktör, ett par sjukvårdsbiträden, lantbrukarkvinnor, hembiträden, kontorsfolk — alla ha de förenats i ett gemensamt intresse: att göra det bästa möjliga av sig själva.

Men det är inte bara trasiga och nötta kroppar, som man får ta hand om. Så oerhört mycket entusiasm och så mycket av ungdomliga förhoppningar, av spända förväntningar, begåvning och tillbakahållna konstnärliga anlag! 16-åringen, som av naturen kan "böja sig bakåt, så händerna nå i golvet"... hon som alltid drömt om att få bli danserska, ynglingen, som är med i ett amatörsällskap, alla de som inte kunna höra musik utan att känna en intensiv drift att dansa och röra sig rytmiskt, alla de som ha dramatiska an-

lag, som vilja filma, deklamera, spela teater...

Och kineta-institutet får svara på frågor, som röra utbildnings- och framtidsmöjligheter, konstnärliga frågor och musikfrågor, praktiska frågor och estetiska frågor.. De ledande för kursen ligga just i underhandling med en hel del intresserade människor om möjligheten av att på olika platser samla kursdeltagare till klubbar, där gemensam träning, föredrag, diskussioner, uppförande av rörelsekör och talkör m. m. står på programmet.

Så har Morgonbris på detta sätt kommit ytterligare ett steg närmare sitt mål: att inte bara vara en vanlig tidning, några ark papper, som kastas bort sedan de blivit lästa, utan att vara en rådgivare och vän, som kan gripa in i personliga förhållanden, hjälpa, stödja och komma med nya uppslag för själva livsföringen.

Kineta-kursen började i förra numret! Passa på och anmäl Er nu innan ni får för många lektioner att ta igen!

Insänd först anmälningsblanketten! När ni sedan tränat någon tid med en lektion får ni skriftligen svara på de frågor, som höra till. Ni får tala om hur träningen gått, vad ni har för svårigheter att övervinna, vad ni märkt för framsteg och förbättringar... och efter några dagar har ni så ett svar med råd och upplysningar, utarbetade särskilt för er av vårt lands främsta experter på området. Varje lektion kostar er 75 öre i frimärken och hela kursen kommer att omfatta 10 lektioner med en ny lektion i varje nummer. Morgonbris förmedlar vidare tillhörande grammofoonskivor samt grammofooner till betydligt nedsatta priser åt dem som anmält sig. (Närmare upplysningar får Ni i kineta-kursens lektion 2, som medföljer detta nummer av Morgonbris.)

Vackra
tänder—
kan bli
fula... —

om de ej dagligen vårdas. Gå in för den efter senaste vetenskapliga rön framställda tandcrèmen, YvYDOL, som på ett effektivt sätt rensar och desinficierar tänder och munhåla.

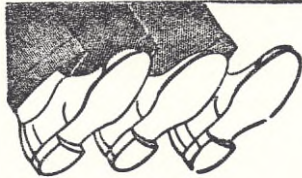
tag

YvYDOL
Tandcrème.

Pris 50 öre.

Vem är den bäste hjälpa- ren vid kors- ordsgåtor

Den nya, rikt illustrerade, tredje upplagan av Nordisk Familjebok, av vars 20 band 14 redan föreligga. Förmånl. betalningsvillkor.

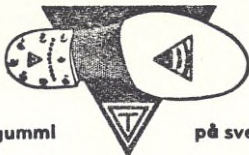

Slitstyrka som 3 lädersulor.

Spar pengar, skydda hälsan med Trelleborgs gummisulor, det effektiva skyddet mot väta och kyla.

Eleganta och smidiga. Tillpassas lätt efter alla skor. —

Priser 2: 50, 2: 25 och 2: — för resp. herr-, dam- och barnskodon.

Svenskt gummi

på svenska skor.

TRELLEBORGS
GUMMISULOR & KLACKAR.

Erhållas hos sko-, läderhandlare
och skomakare.

+ Lycklig familj
blir det om inköp göres av
våra sjukvårdsart. Priskurant på beg.

J. JONASSONS SJUKVÅRDSAFFÄR
Skolgatan 21 MALMÖ Telefon: 31 77

Kvinnopolikliniken
i Lundby, Göteborg
för havandeskapsundersökningar
och kvinnosjukdomar samt råd-
frågningsbyrå för föräldrar.

Mottagning: torsdagar kl. 6—7 e. m.

HERMES KAFFE

71 BIRGER-JARLSGATAN 71
Tel. N. 11674, N. 6546, 9679
BONDEGATAN 52. Tel. S. 15326
LILJEHOLMSVÄGEN 4. Tel. Liljeh. 45 och 2
ROSTOCK ROSLAGS-NÄSBY 445

Svenska

strumpor i ylle och silke med
ovanstående märke uppskat-
tas av varje dam för sin ele-
gans och stil. Begär även Ni
Westerholms-strumpan.

AKTIEBOLAGET NORRKÖPINGS TRICOTFABRIK

Ni gå att välja 18 sept. ?

Vet Ni vad det gäller

Ett bästa svar får ni om ni läser

Front mot gärdsgärdspolitiken!

En broschyr, skriven av Anders
Örne och utgiven av Sveriges
socialdemokratiska kvinnoförbund

Pris endast 15 öre.

Rekvirera omedelbart från förbundsexp., Upplandsg. 1, Sthlm.

"Gnistan, som tänder hjärtan,

värmer frusna sinnen, eldar de misströstandes mod. Det är vad Morgonbris vill bli", lydde tidningens löfte vid nyårsskiftet. Lyckliga omständigheter, intresse och entusiasm från olika håll ha röjt väg för Morgonbris snabbare än vad som väntats. Tidningen har nått fram till den isolerade hemkvinnan, fått henne att själv ta till orda. Vad arbetarhemmens husmödrar berättat om sina hem och sig själva har vunnit lyssnare över hela landet. Förutom alla de socialdemokratiska tidningarna (Soc.-D. har senast anordnat en härlig båtfärd till Sandhamn, särskilt i avsikt att bereda husmödrarna en semesterdag) har både den dagliga och periodiska borgerliga pressen även uppkallats till att börja syssla med hemkvinnans ställning. Husmodern har således nu även inbjudit sina läsarinnor att diskutera husmoderns ledighet. Säningsmannen återger från Morgonbris meddelandet om de socialdemokratiska kvinnornas planerade semesterhem i Hälsingland och tillfogar följande kommentar:

"Detta är en behjärtansvärd sak, som hittills fått stå för mycket i skymundan. Den som känner till småbrukar-, stutare- och lantarbetarehustrurnas liv vet vad de få slita från tidig morgon till sena kvällen. Männerna ha det också tungt, det förnekar ingen. Men husmödrarna få ofta arbeta till och med när männen vila sig,

och finns det småbarn i huset vet var och en, att icke ens nattens korta vila blir ostörd för barnens mor.

Det är beundransvärt, att kvinnorna kunna stå ut med sitt oavbrutna knog år efter år och hur de kunna hålla humöret uppe även i tider, då man knappt vet var man skall ta brödet för dagen.

Semester och ostörd ledighet är för de flesta av dessa kvinnor bara ett tomt ord. Därför är det så glädjande, att arbetarkvinnorna tagit upp saken.

Idén om semesterhem för utarbetade kvinnor är sådan, att man vill ge den sin varmaste rekommendation. Här är ett område, där mycket är ogjort och där förmögna donatorer med glädje borde släppa till pengar!"

Där kunna kvinnorna se. Bara de samlade sig och hjälpte varandra att få perspektiv över de gemensamma problemen skulle de kunna få ett grepp om dem, finna utvägar till att rationalisera sin tillvaro, vilket inte bara skulle vara till gagn för dem själva utan även för deras hem och därmed även för samhället. Morgonbris ämnar inte stanna vid ett blotta konstaterande. Morgonbris kanalresa för husmödrar, vars start från Stockholm vår bild här nedan återger, gav ett löfte som ej får gäckas. Läs om den lyckade färden i skildringen på sidan 15.

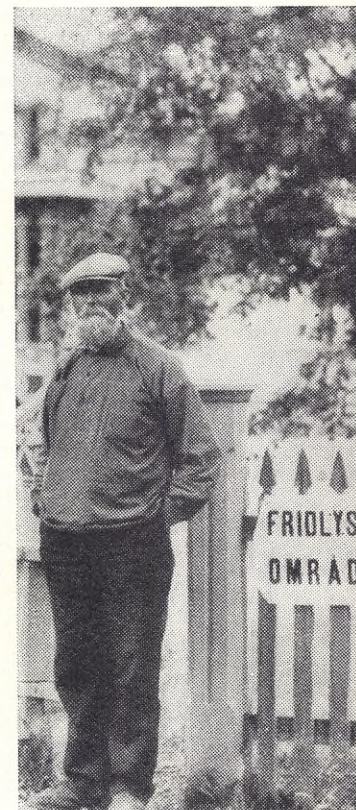

Massafabriken i Sandarne, omgiven av arbetarbostäder, ligger nu stilla. Linbanornas hejdade skopor hänga upp och ner. Under tiden har polisen gjort den gamla disponentbostaden till sitt högkvarter. Överallt äro de grönskande idyllerna avskilda med plakat liknande detta vid sidan om den gamla stabbläggaren.

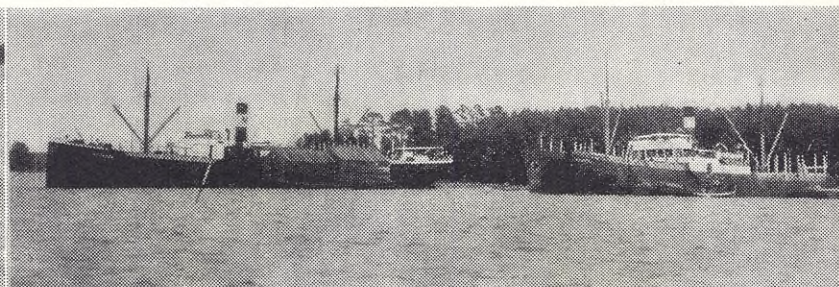
"Kvinnor i främsta ledet mot polisen"

"Kvinnorna aggressivast — kvinnorna främst i demonstrationen mot polisen — kommunisterna skicka fram kvinnor och barn i första ledet. Inte endast över telegrammen om storstrejksoroligheterna i Belgien och kravallerna i Tyskland ha dessa rubriker stått att läsa, utan även över skildringarna av oroligheterna i Klemensnäs och Sandarne. Det är känt att kommunisterna i sin handledning i strategi vid demonstrationer rekommenderar att barn och kvinnor sändas fram först. Vi skola inte här söka mäta i vad mån denna råa, avskyvärda bestämmelse haft effekt, i hur stor utsträckning arbetarhustrurna i de norrländska industrisambhällena verkligen låtit provocera sig till den vilda framfart, som de påstås ha satt i scen. Även om man gärna vill tro att påståendet är åtskilligt överdrivet, ha de svenska kvinnorna emellertid all anledning att göra sig närmare under rättade om vad som egentligen hänt och de omständigheter, som föranlett oroligheterna. Morgonbris' korrespondent och partiets kvinnliga

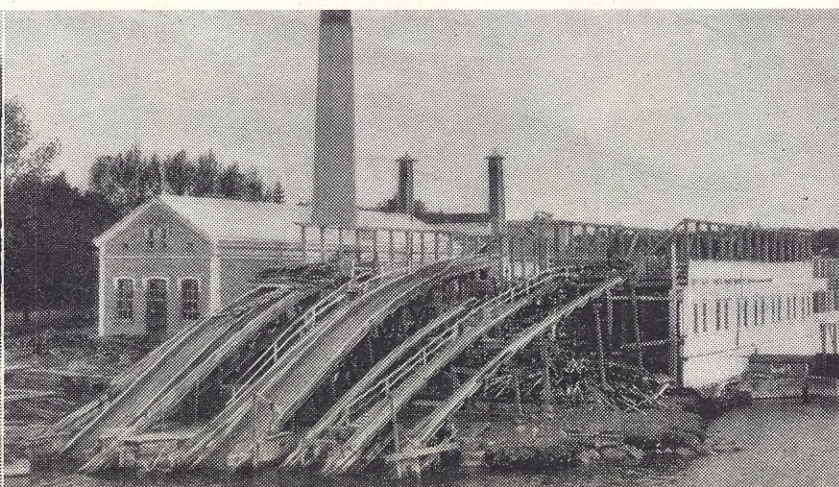
sekreterare Hulda Flood ha i det syftet besökt Sandarne. Vad vi där erforo under endast ett par dagars vistelse, var tillräckligt att ådagalägga en rad psykologiska faktorer, som böra tas hänsyn till inte endast vid bedömandet av händelserna i Sandarne och Klemensnäs. De bestämma även det nuvarande stämningläget för de svenska arbetarkvinnorna i gemen. Dessa äro med ett ord hämmade i sin utveckling, instängda och okunniga, men besitta trots allt en häpnadsväckande andlig vitalitet och sangvinism. Höga vederbörande äro allt bra nonchalanta i sin hållning till så allvarliga problem, som dem vilka upprullas med kravallerna i Sandarne, när här kan tillsättas en kriminalkonstapel att ensam handha utredningen om dessa. Här vore platsen för läkare och folkupplysare. De skulle säkerligen ej kunna undgå att meddela sådana rön om folkmaterial, miljö, utvecklingsmöjligheter och ekonomiska omständigheter att hela det svenska samhället fick sig en allvarlig läxa. Man saknar i sanning uttryck för det förakt man känner

Strejkande arbetare beskåda från kajen i Sandarne strejkbrytarna i färd med lastning på de två fartygen.

Två "deckare" förhöra en skara arbetslösa ynglingar om oroligheterna i Sandarne (t. v.) Så ligga sågverken döda och nedrivna.

för dem, som ha samhällsstyret i sin hand, när man åser de nya polisstyrkornas intåg i det lilla industrisamhället, som nu i sommargrönskan ter sig ganska idylliskt ut. De sabelförsedda polislederna passera förbi sågverken, som ligga döda och tomma (t. o. m. stabbfötterna äro väck) över vägarna gapa linbanornas uppochnervända skopor, massafabriken skorstenar apostrofera den förlamande energilösheten, som de sedan flera år nedlagda sågverken och den nu snart halvårslånga massakonflikten framkallat. Polistrupper dit, där ungdomens öde ej blivit annat än att slå död på tiden genom kortspel i backarna bakom arbetarbackarna! Vad begär man av mödrarna till denna ungdom?

En sjuttioårig änka efter en maskinist på massafabriken, som förlorat fem av sina tretton barn, säger: Jag har sört mina barn — det var ett oerhört slag för mig, när två av pojkarna i 22 och 23 årsåldern dog i spanska sjukans nästan samtidigt — men nu är jag nästan tacksam för att de sluppit undan. Vilka svårigheter ha inte pojkarna, jag har kvar, att kämpa med. Och detta allt skall man åse efter de många årens hårda möda under den ständiga förhoppningen att framtiden skulle bli bättre. Det är 47 år sedan jag gifte mig. När vi kom hit var timlönen för min man 18 öre, senare 25 öre. Åh, så smörjiga fars byxor blev i maskinen, men man fick försöka luta dem rena, vända de hela stycken, som möjligen stod att få och av dem sy kläder till pojkarna. Tänk, vad laddar (tygskor) jag sydde sedan! Och det här är resultatet. Jag tror jag sörjer mest." Den åldrade arbetarhustrun — som trots sitt hårda arbete ändå behållit sin försynthet och medfödda kultur åren igenom — omgiven av porträtten över de många förlorade familjemedlemmarna, är en gripande bild, som sent kan glömmas. Bland hennes gäster ses ordföranden i Sandarnes socialdemokratiska kvinnoklubb. Hon hör en senare generation till, men är av samma virke. Hustru till en nu i konflikt varande massaarbetare har hon fostrat upp sju barn i den lilla enrumslägenheten i en av brukets arbetarbstäder. Det är inte nog med att hon på ett synnerligen framgångsrikt sätt lyckats samla fruar i sin klubb. Hon skriver även. Vid vårt besök överraskade vi henne i hennes lilla prydliga hem (arbetarhemmen här uppe utmärka sig över lag genom en anmärkningsvärd prydlighet och hemtrevnad trots de små resurserna) i färd med att på vanligt vitt omslagspapper skriva ner ett utmärkt inlägg till Morgonbris diskussion om Varje barn sin egen bädd. I skrivande stund mottaga vi just det referat vi bett henne lämna oss från negressen Ada Wrights föredrag i Sandarnes Folkets hus. Själv mor är hon djupt gripen av den svarta moderns självuppoffrande kamp för att rädda sina två till döden oskyldigt dömda söner. "Detta så mycket mer som man är i vetskap om negrernas missgynnade

Fattigvårdsföreståndaren Svedberg, Källskär, och ordföranden i den soc.-dem. arbetarkommunen i Sandarne, massaarbetaren Öster göra ett överslag över fattigvårdsutgifterna i samhället.

En duktig veteran i kvinnorörelsen och under ett trettiotal år vaktmästarinna i Sandarnes Folkets hus. (T.v.) Fru Söderström, mor till en av de vid demonstrationen sårade ynglingarna.

Sandarnes livaktiga kvinnoklubb hade nyligen utflykt i motorbåt till en ö i skärgården. Här ses en av farkosterna. Skepparen en strejkande massaarbetare.

Sågverksarbetare med hustru i Källskär utanför sitt egna hem. Till vänster den begåvade och sympatiska ordföranden i Sandarnes kvinnoklubb. Gift med en massaarbetare och mor till sju barn.

ställning i U. S. A." Medkänslan stärktes allt mer som den svarta talarinnans berättelse fortlöpte och då hon till slut meddelade att Internationella arbetarhjälpen tagit sig an hennes sak voro vi alla vita mödrar fyllda av tacksamhet mot denna organisation för detta initiativ. Så mycket större blev vår besvikelse, när vi senare erforo att medkänslan för en stackars mor ej var starkare än att hennes öde utnyttjades för egna politiska syften, varigenom riskeras att stöta en överväldigande del av oppositionen och därmed minska stödet åt den beklagansvärda kvinnan."

Kvinnorna i de norrländska industrisamhällena äro hårt klämda mellan de politiska sköldarna. När deras storartade tålamod brister någon gång så tar det sig uttryck i orden: "Den här veckan har jag varit röd." Vad

detta egentligen innebär veta de inte mycket om. För dem är det liktydigt med desperation.

— När vi räknar med att massakonflikten varat i fem månader blir vi förvånade, att det gått så pass som det gjort, säger ändå fruarna i Sandarne, då vi möta dem i "Konsum", där den ena halvan av lokalen upptagande manufakturvaror liksom inte längre räknades med. "Nej, kläder får man alls inte låtsas om nu. Men för oss går det väl ändå an. Bara konflikten blir löst blir det ju arbete igen. Värre är det för dem vid sågverken i Källskär, Åsbacka och Långror. De kunna väl aldrig hoppas på att få något arbete mer. Fast hur det skall bli för oss fr. o. m. denna vecka det står allt skrivet i stjärnorna. Vi kan nämligen inte påräkna något understöd vidare. Visserligen går det ju åt mycket mindre till mat nu, när man inte behöver lägga matsäck åt karlarna och mjölken vi köper från bruket för 21 öre, får vi ta på konto. Bruksledningen är mycket hygglig i det fallet. Den måste ju förresten också se till att det ej blir stopp i avsättningen för jordbrukets produkter. Så måste vi även sätta oss i skuld för hyra och ved. Under sådana förhållanden blir man särskilt bitter över ordningen i världen, när det ryktas om att strejkbrytarna har mellan 15—30 kronor om dagen och ser att de får så mycket mat till "Lump-Lena", att det händer som häromdagen att de kastar ett fyrtiotal limpor och stora fläskstycken i sjön."

Men trots att dessa husmödrar leva så nära inpå varandra och slåss med samma bekymmer förefalla de att gå var och en sin väg.

— Jo, jo, svarar någon bittert, det finns klasser inom klassen också. Vi förstå genast vad vår interlokutris menar. Här där man i bästa fall inte har mer än det allra nödvändigaste blir strängen alltför hårt spänd under kristider. Det vill till ett övermått av andlig spänstighet, starka nerver och tillräcklig fantasi, som hjälper en att leta reda på kombinationerna i dagshändelserna, för att man ej skall släppa disciplinen över sig själv, hemfalla åt råa uttryck och obalanserade handlingar. Så uppstår lätt den nedbrytande polarstämningen, man talar olika språk och river bryggorna mellan varandra.

— Men kvinnorna i Sandarne ha en ovanlig resning över sig, förklarar komminister Owen, en engelsman som genom ödets underliga nycker kommit att bli präst i den svenska statskyrkan. På prästgårdens staket och uthus liksom runt kring hamnen och bruket har polisen klistrat upp tätt med lappar varpå står: Fridlyst område. Själv en i ordets verkliga bemärkelse fridens man kan pastorn inte förstå vad som inträffat utanför hans idylliska trädgård. "Om en ung hustru blev hysterisk i ångslan för sin man och en mor över sin lille parvel, när de hörde skotten, är ju inte det förvåna sig över. Var skulle inte det ha hänt? I övrigt kunde jag inte iakttä något anmärkningsvärt uppträdande från kvinnornas sida." Förra året Ådalen, nu i år Klemensnäs och Sandarne. Är inte det tillräckligt för de svenska kvinnorna att inse nödvändigheten att de göra sig ansvariga och medvetna om vad som händer omkring dem, att de ställa sig sida om sida med männen i en målmedveten kamp mot arbetslöshet, nöd och sociala strider. K. A.

Pröva Frälsningsarméns

omtyckta KAKAO av finfin kvalitet i vackra halv kilo-burkar eller i paket om 100 gr. Pris 4: 50 pr kg.
berömda CEYLONTEER av utsökta bästa kvaliteter i paket om 500, 250, 100 och 50 gr. Pris 12: —, 14: — pr kg.

I parti och minut från
FRÄLSNINGARMÉNS HANDELSDEPARTEMENT
Östermalmsgatan 71, STOCKHOLM
Telefon 763 23 (växel).

Det bittra systerskapet

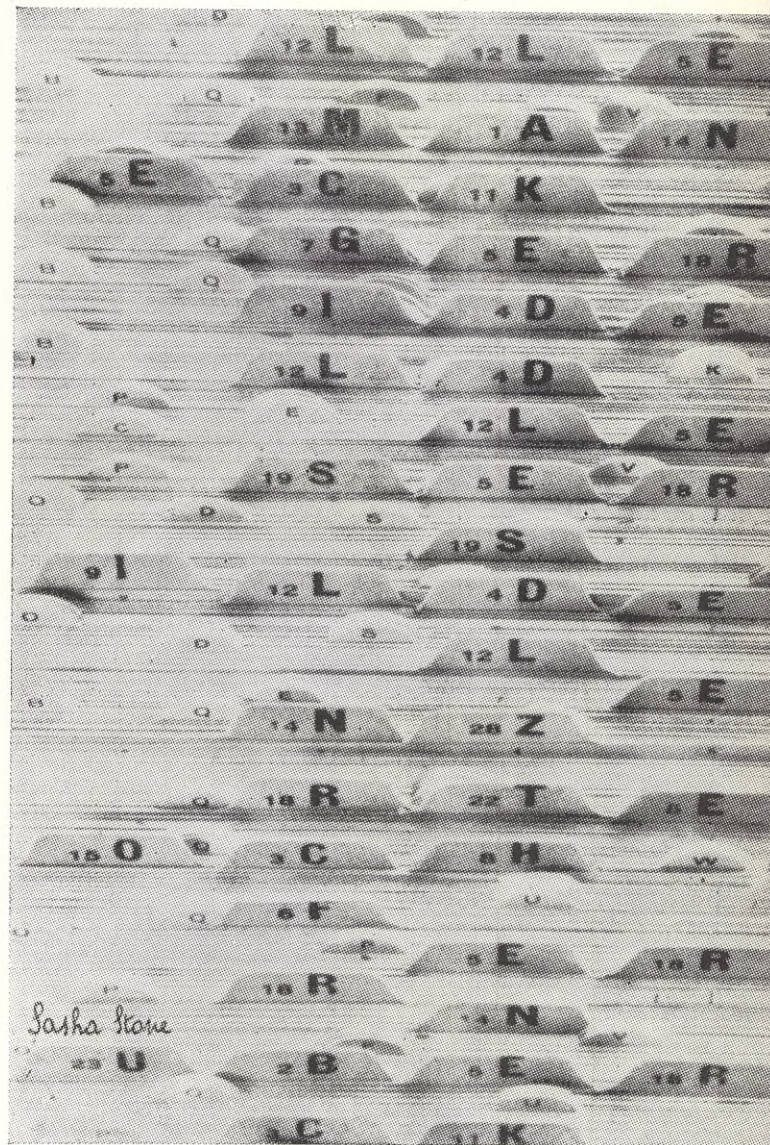
I.

Ett galleri av martyrer för männens lag och tvångsmoderskap möter oss i Else Kienles dagbok, som är ett flammande rop på en ny sexualstrafflag, på kvinnans rätt över sin egen kropp.

I mars 1931 blev en kvinnlig läkare i Stuttgart, dr Else Kienle, häktad som misstänkt för att ha villfarit patienters böner och avbrutit havandeskap utan det enda skäl, lagen gillar: att barnets framfödande äventyrar moderns liv. I rannsakningscellens ensamhet mellan förhören nedskriver hon en skildring av de kvinnoöden, som i torra ord och siffror stå antecknade i hennes digra kartotek. Undersökningsdomaren gräver vårdslöst i dessa kort, drar ut ett, kastar dem om varandra. För honom äro de namn på förbrytare, för henne namn på olyckliga människor, som hon vill hjälpa. Läkare och domare — dessa båda yrken äro fiender och måste väl vara det, tänker den anklagade, de äro skilda av en oöverstiglig klyfta. Men det finns också en annan klyfta mellan dem. Som kvinna sitter hon inför denne man, för att försvara kvinnans sak mot lagen, mot männens domstol.

I de ensamma kvällstunderna i cellen, då fängselivets vardagsbuller ebbar bort, glider den förbi henne, den långa raden av kvinnor med sitt lidande, sin kamp, sin förtvivlan, sina förhoppningar. Hon ser fängelsesjukhuset, där hon tjänstgjorde som ung assistent. De prostituerade, unga, glada, gamla, visnade kommo dit, blevo badade, undersökta för ohyra, kammade, klädda i rena anstaltskläder. Så kom frågoritualen och behandlingen med protorgol, salvarsan och vismut. Orsaken till det krigstillstånd, som rådde mellan dessa prostituerade och läkarna, låg icke blott hos de förra. Läkarna voro inte bara tyranner och kommandanter, de voro också varelsor ur en annan värld, ett annat samhällsskikt. Mer än en gång sade man den kvinnliga assistenten detta mitt i ansiktet. Hon ser sig omkring på kollegerna: överläkaren, yrkeskicklig, hård, obeveklig, utan mänskligt intresse för dessa kvinnor; den manlige assistenten, som i dem uteslutande såg bacillbärarna, vars livsöde var honom hjärtligt likgiltigt, medan gonokockerna och spiroketererna under mikroskopet hade hans kärleksfulla intresse, hans efterträdare, som under timplånga närgångna förhör rotade i kvinnornas sjäsliv och könslivets intimaste hemligheter, så att en prostituerad en gång sade: "Det är doktors sätt att egga upp sig, att skaffa sig nöje." Endast för de moderliga avdelningssköterskorna kunde de olyckliga öppna sina hjärtan.

De prostituerade, som bodde på bordell, hade ofta ett livsmål som de strävade för. Dit hörde två officersdöttrar, som vårdades i polisens sjukavdelning några veckor. De hade rymt hemifrån, emedan moderns andre man förföljt dem med sin närgångenhet.

Kartotek. Ur samlingen »foto-auge» foto Sasha Stone.

Då de ingenting lärt, var deras enda kapital en vacker kropp. Dessa flickor, ännu behagfulla och älskliga, drömde om att sätta upp en antikvitetshandel. På varje ledig stund studerade de konsthistoriska verk och hade häpnadsväckande kunskaper på detta område.

Sedan kommer den egna läkarpraktiken. Varje dag tjugo, trettio människooöden. Varje dag veta tio, femton gånger: här kan du icke hjälpa, på sin höjd trösta . . .

Läkaren vet, att det finns en kritisk punkt, då viljan till hälsa förlamas. Just hos kvinnor med underlivssjukdomar är den sjukliga fantasien ofta häpnadsväckande. Vilken rad av martyrer har dr Kienle inte sett bara i sin praktik: den av mannen nedsmittade hustrun, som glömt att hon har älskade barn, som icke vill se den ångerfulle maken, som ligger apatisk, mumlande böner. Den unga kvinnan, som bröllopsnatten smittades av sin man och när hon fick veta orsaken till det senare inträffade missfallet förföll till morfium och med list och bedrägeri visste att skaffa sig det åtrådade giftet.

Men alla dessa voro "patienter". Det finns också andra, som i banal patologisk mening anses friska, som måste dölja sitt lidande för världen. Men deras lidande är tidens hemskaste, mest förödande sjukdom: barnet som de ej böra föda. Varje kvinna, även den ytligaste, känner något av nödvändigheten att fylla kvinnans biologiska uppgift. Från herrmoralens fast timrade fäste talar man om

lättisne och ansvarslöshet: men då en kvinna vägrar att föda ett barn, bottnar den önskan snarare i en djupare ansvarskänsla än vad mättare och lyckligare tider visste av. Alla folks diktare ha besjungit den heliga fruktsamheten, men i en tid, då skördar brännas upp, medan miljoner svälta, blir födelsen till en högst tvivelaktig lycka. Och att moderskapet blivit ett så bittert problem, bevisar redan i sig tidens djupa sjukdom. Då det gäller denna sjukdom, plåstrar man med symtomen i stället för att ta itu med orsakerna. Staten, industrien, kyrkan, lagstiftarna, vad förmå dessa makter, som alla erbjuda sig att hjälpa, emot naturen? I alla tider har kvinnan — om hon velat — funnit en utväg att undandra sig den orimliga konsekvensen av att ett barn kommer till världen, vare sig det kan leva där eller ej. Alla tider, alla kulturer ha känt till fosterfördrivningen. Greker och romare bestraffade den icke eller blott helt lätt. Aristoteles, vars sociala och politiska tankar erkänts av den kristna åskådningen, giller uttryckligen abort, då föräldrar ha fler barn än de kunna försörja. Likaså Plato. Men vår moderna lag är överallt och särskilt på denna punkt en manlig lag. Och kvinnan värjer sig mot den, hon kringgår den snäva lagen.

Hör bara vad de vita korten i kartoteket berättar: Lore var familjeförsörjare för mor och två syskon, sömmerska i ett varuhus, 120 mark i månadslön, gammalt hjärtfel. Hon förälskar sig i en expedit i varuhuset och böjelsen besvaras. En dag vet Lore, att hon väntar ett barn, som ej kan få komma till världen. Hon har ej råd att förlora sin plats, hennes vän hade gärna gift sig genast, men han måste hjälpa sina föräldrar på sina 150 mark i månaden. Lore lät avlägsna livsfrukten. Hade hon ej handlat plikttröget, när hon för sin egen och sin familjs skull vägrade att framföda barnet? Hon hade tur: domaren var vidsynt nog att vid detta typiska fall av blandade sociala och medicinska motiv erkänna motivet "svårt hjärtfel" och avstå från vidare undersökning.

Fru Dreyer hade tagit sig samma rätt som Lore. Fru Dreyer var gift med en bagare, som också hade några små vinberg, alltså dubbla yrken och dubbelt arbete. Hon hade butiken och tre barn att passa. Då hon fann, att hon var i grossess och den dubbla belastningen av höstarbetet och havandeskapet framkallat ett gammalt njurlidande, beslöt hon avstå från det ofödda barnet för de levandes skull.

Emma Molte var för tjugo år sedan en omsvärmad skönhet i sin lilla stad. Hon hade dock givit sitt hjärta åt en fattig ung bondpojke. Han reste till Amerika för att hastigt bli rik och bilda hem med Emma. Så kommer krig, inflation, tjugo år gå, men en julaftonskväll står hennes älskade i det lilla familjehotellet, som Emma förestår. Självsäker, litet skrytsam ter han sig, men hon ser sin ungdoms kärlek, och mannen är för fåfång och ansvarslös för att ta farväl. Nästa dag återvänder han i sällskap med en ung, vacker, elegant dam, hans fästmö. Fräckheten segrar. Efter några månader går Emma till läkaren för att få visshet och ingreppet göres. För smalt bäcken, risken som gammal förstföderska, befriar henne från juridiskt ansvar.

Den sextonåriga Lucie är efterbliven, men så har hon svåra hemförhållanden. Ofta hör hon på natten modern jämra sig under faderns slag, och hon kan från kammaren bredvid följa de brutala uppträdena, som ofta sluta med våldtäkt. En natt skjuter hustrun ett tungt klädesskåp för dörren, då hon hör den berusades steg i trappan. Darrande väntar hon, så hör hon genomträngande skrik och hemska tystnad. Mannen har våldfört sig på sin egen dotter. Med övermänsklig kraft får hon den druckne ur rummet. Tätt omslingrade sitta mor och dotter. Och de voro även som systrar, när de två månader efteråt kommo in i läkarens mottagningsrum. Modern begärde bestämt att blodskammens påtvungna barn skulle avlägsnas. Vad hade dessa kvinnors lidande med paragrafer att skaffa? Men nu skulle de med den brottslige fadern på de anklagades bänk.

Och framför dessa vita kartotekblad med brokiga kvinnoöden tänker doktor Else Kienle: Hur oändligt vitt skilda åt äro icke lag och liv, åskådning och handling! Se på proläterhustrun Rahmers fall. Mannen arbetslös, elva barn i den trånga lägenheten, och nu skall hon åter bli mor. Hon går till doktorn: ingen deciderad

sjukdom i den utslitna kroppen. Då lagen vägrar hjälpa henne, går hon själv mot målet, som spåras av en grym pargaraf. Med en gammal rostig spruta, lånad av grannfrun, för hon in tvällösningen och ligger sedan på köksgolvet, i förfärliga kval, halft förblödd. Men fru Rahmers fall och alla de andra på kartotekbladen ge icke rum för någon diskussion. Här råder ett nödläge, som måste avhjälpas. Ju sämre beställt det blir med folkhälsan genom den växande nöden och de outhärdliga bostadsförhållandena, desto mer utsuddas gränsen mellan det medicinska motivet, som gör abort tillåten, och det sociala. Social nöd är helt enkelt också medicinsk. Är undernäring ett socialt eller medicinskt ont? Betyder sammanboende med sju personer i ett litet rum ett socialt eller ett medicinskt argument mot havandeskapets fullbordande?

Tvångsmoderskapets lag har skapats av män och representerar politiska och sociala intressen. Staten vill ha soldater, samhället vill ha en ständigt ökad "industriell reservarmé." Men hur föräldrad och verklighetsfrämmande är ej denna ideologi. Vad skall staten med obegränsade människomassor, när små specialiserade teknikergrupper mer och mer föra det? Vad har det moderna samhället för intresse av födelsetvång? Skall den skärpa arbetslösheten och göra den evig? Inom vetenskapen råder i denna fråga en kris: om i dag några hundra kvinnliga läkare angripa lagparagrafernas gallergrindar, så följer i morgon en motdemonstration av några dussin andra kvinnliga kolleger. Och kyrkan betraktar anno 1931 liksom för sekler sedan ett förintande av det ofödda livsfröet såsom mord. Men dessa kvinnor, som få ett bleklagt nej hos läkare, uppge i de flesta fall ej sin avsikt: de uppsöka kloka gummor och kvacksalvare, och gå sjukdom, ofta död till mötes.

Hemlighetsmakeriet och illegaliteten kring aborten måste bort, sedan kan kampen mot fosterfördrivningen tas upp. Det finns nämligen inga "anhängare av fosterfördrivning", såsom de fanatiska anhängarna av fosterfördrivningsstraffet mena. Straffparagrafens borttagande skulle vara det första steget mot en födelsekontroll genom förbyggande medel. Det är en skam för vårt sekel, att möjligheterna till födelsereglering utnyttjas så dåligt eller icke alls. Hundrafalt förärvliga ån lagarna mot fosterfördrivningen äro de paragrafer, som inskränka och hindra användningen av preventivmedel. Egentligen borde en stat, som bestraffar fosterfördrivning, göra allt för att kvinnan icke skulle komma i det betryckta läget att önska havandeskapets avbrytande. Men här gör den blinda stråvan efter mer människor, soldater, industrislavar, raka motsatsen.

En annan följd av de oförnuftiga lagar, som råda i de flesta länder i detta fall, är att medicinskt lämpliga preventivmedel blivit ett privilegium för de högre klasserna. Den förmögna unga frun kan konsultera sin läkare. Den unga arbeterskan får nästan ingenting veta, många enkla människor tro kanske, att förebyggande av havandeskap är lagligt förbudet likaväl som dess avbrytande.

Mannens rätt, grundad sedan årtusenden med lagen som vapen, är hotad. Först bildade de arbetande kvinnorna en hemlig enhetsfront. Arbetarna erkände efter en del hämningar och småborgerliga förbehåll i regel gärna den nya yrkeskamraten och den borgerlige mannen fann henne besvärlig. Kvinnorna ha — oavsett vilken klass de tillhört — gått fram över männens betänkligheter, de ha vägrat att i honom se den starkare. Mannen skulle vara kamrat, vän, far. Framför allt kräver denna nya kvinna rätten över sin egen kropp, tiden för moderskapet skall ej mer bestämmas av mannen. Hon kräver en ny sexualstraffrätt, som underlättar äktenskapets ingående och dess upplösning, hon fordrar, att paragrafen om straff för fosterfördrivning faller, att preventivmedlen frigivas, att löner utbetalas till kvinnor såväl under abort som havandeskap, då det är orimligt att kvinnan så att säga bestraffas materiellt för bördan i sin uppgift som kvinna. Detta är icke utopier utan kampmål. GÅ FRAMAT, NI, DEN LILLA SKARA, SOM KÄMPAR FÖR DE MÅNGA ANDRA. ENDAST GENOM SOLIDARITET KAN NI SPRÅNGA EDRA KEDJOR!

(Forts. sid. 27.)

GULLVIVAN

Kuppen i Preussen, diktaturen verkar inte som baronregeringen beräknat. För friheten slåss nu järnfronten därnere i Tyskland. Kväll efter kväll kallas Berlins proletärer till våldiga manifestationer i frihetens tecken. Lederna tätna kring frihetstecknet, de röda fanorna vaja i fönstren, under strålande entusiasm samlar sig arbetarklassen till svaret: valet den 31 juli. Bilden här ovan visar en järnfrontens jättedemonstration, till vilken de socialdemokratiska kvinnorna mött upp i våldiga led, iförda järnfrontens vita blusar med tecknet tre pilar.

Den kända tyska kämpen i arbetarrörelsen Clara Zetkin, numera kommunist, har i dagarna fyllt 75 år, men är ännu i aktion.

En gata full av brådskande människor
med flanörer inströdda som skiljetecken.
Bland denna brokiga skara
går en gammal man med en gullviva i
rockslaget.

En utarbetad sjäare från hamnen
en arbetslös från fabrikerna,
kan det vara, och han är fattig.
Nu driver han med människoströmmen
bärande en blomma i knapphållet,
en blomma, som lyser mot den solkiga
kostymen
likt en eldfluga i nattmörker.
De fransiga byxorna,
de oformliga skorna,
förtona i blommans gyllne ljusgård.

Han drunknar inte i gatumyllret
gamlingen med gullvivan.
Det är som han hade gått ut
med sin skiraste längtan,
den enda dröm han har kvar,
instucken i slaget på den slitna rocken.

Kanhända vi alla bära
på knoppar av gamlingens blomma.
Mot solkiga vardagsstunder
vi lyfta gyllene minnen
och strålande framtidsdrömmar,
i sällsamma ögonblick.

Albin LIND

Sommar i Berlin-Norden "nödens år" 1932

F. d. medlemmen av Socialdemokratiska ungdoms-
förbundets hembiträdessektion i Stockholm Linnea
Malmlöv, nu bosatt i Berlin, skriver till Morgonbris.

Man gläder sig åt den sköna värmen och parkernas gröna träd.

»Många av de yngre spela schack ibland beskådad av en stor ring publik.

Berlin i juli 1932.

Det första intrycket en utlänning får av Berlins proletärstadsdel Norden, Wedding och Moabit är inte den direkta nöden, utan snarare den påfallande låga levnadsstandard under vilken människorna leva. Är man därtill svensk och jämför den med förhållandena i hemlandet blir kontrasten så mycket mer påfallande.

Efter en tids uppehåll, kommer man underfund med att Sverige är ett lyckligt land, trots arbetslöshet och tryckta tider. Vad vet man där om den skriande nöd och de vidriga förhållanden under vilka millioner människor leva i Tyskland. Arbetslösheten är fruktansvärd. De olyckliga, som en gång kommit in i de arbetslösa armé, ha mycket ringa utsikter att någonsin mer få ett arbete. De äro en grupp i samhället, som benämnes arbetslösa och som kostar staten

»... ses där hundratals man sysselsatta med kortspel.»

kolossala summor att underhålla. Många av de äldre ha resignerat, de veta allt för väl att de äro överflödiga. För de yngre är det oerhört deprimerande, men man försöker i det längsta hålla sin andliga och lekamliga människa uppe. I de små parker som finnas här och var uppe i proletärstaden, samlas de arbetslösa redan tidigt om morgnarna för att gemensamt försöka fördriva den dag som väntar. Fram på förmiddagen ses där hundratals män, de flesta sysselsatta med kortspel, men många av de yngre även samlade omkring schackbräden, ibland beskådade av en stor ring publik. Då kan man vara viss om att ett spännande parti spelas. Man kan åtminstone för ett par timmar skjuta undan de tunga tankarna och glömma den tröstlösa tillvaron. Flertalet av dessa män ha familj och hem, sådant det nu är, därtill i många fall ett par eller flera barn. Man frågar sig: hur leva dessa människor och vad leva de av? Arbetslöshetsförsäkringen upphör efter sex veckor och denna korta period ligger för de flesta redan i ett avlägset fjärran. Efter denna tid utgår den s. k. krishjälpen i omkring fyrtio veckor, härefter återstår intet annat än fattigunderstöd. Detta utgår med ett maximum av 22 mark i veckan för större familjer, de mindre få ej så mycket. Var och en kan ju räkna ut, att det är omöjligt för en familj på åtta, tio personer att leva på detta belopp. Därför ser man också i Berlin mer än anorstades gatumusikanter och försäljare av alla slag. Till och med barnen få hjälpa till efter förmåga. Det är inte ovanligt att se en liten parvel stå i ett gathörn med några halvvisna blommor, som han försöker sälja. Men den som har det tyngsta lasset att dra är utan tvivel husmodern. Hon skall hålla hemmet samman, laga att det finns mat på bordet, om också av enklaste slag. Är barnen många, får hon nog ofta själv knappa in på sina måltider för att det skall

räcka åt dem. Men hon är härdad, hon har svultit förr.

De äro beundransvärda dessa fattiga arbetarhustrur, hur försöka de inte att hålla ut i kampen mot nöden långt sedan mannen resignerat. De vända bokstavligen talat var pfennig många gånger innan de ge ut den. Livsmedel såväl som kläder äro billiga i Berlin nu, men vad hjälper det, när man inte har något att köpa för.

Den som haft tillfälle att se husmödrarna, när de om förmiddagarna göra sina uppköp från vagnarna på gatan, förstår att så många pfennig ha de inte i den slitna portmonnän. Men de klaga inte, de ha aldrig varit vana vid något annat. De som före kriget varit någorlunda välbärgade ha glömt detta. Ack, det är ju så länge sen. Och framtiden, vad skall väl den ge? "I vår tid intet", svarar den tyska arbetarhustrun. Det bli barnen som få uppleva bättre tider. Men vad vet man därom? Allt är så ovisst.

Mot bakgrunden av allt detta kunde man vänta att få se många trötta och förtvivlade ansikten, men så är inte fallet. Nu är det ändå sommar och solen lyser över fattiga och rika. Man gläder sig åt den sköna värmen och parkernas gröna träd. Blommor finnas endast sparsamt i Norden, men husmödrarna ha själva, på sina balkonger, sått billigt frö och nu prunka här blommor i alla färger: blå lobelia, rödgul krasse och röda, rosa pelargonier. Alla balkonger vetta utåt gatan, varför den dystraste gränd nu ändå har några färgklickar, som fröjda ögat.

Strax utanför det centrala Wedding, ligger den stora Gotepark med Folkpark Rehberge, byggd av arbetslösa 1922, samt Schillerpark, den senare det fattiga Nordens tillflyktsort de varma sommardagarna. Mitt i parken är en stor öppen plats, vilka vissa dagar i veckan samt under skollovet är tillgänglig för allmänheten. På denna slätt

Blommor är det sparsamt med i Norden — men husmödrarna ha själva sått billigt frö på sina balkonger och nu prunkar här en rikedom av blommor i alla färger.

kan man en varm sommardag se ett par tusen människor, unga och gamla om varandra. De flesta i baddräkt eller något annat lätt plagg. Ungdomarna leka handboll och de äldre spela kort. Mammorna ha jämt bestyr med att hålla reda på sina tennisar, som utan en tråd på kroppen föra en paradisk tillvaro.

Berlins Norden tycks inte bara vara nödens och armodets stad, utan också barnens. De flesta familjer äro barnrika och det bästa man möjligen har unnar man barnen. Om mamma ej får någon ny klänning gör ingenting, bara lillan har en vagn att åka i. Det verkar som om föräldrarna tänkte: att har vi intet annat att glädja oss åt ha vi åtminstone barnen. Det kan ingen ta ifrån oss.

Far och mor försaka, ja hungra för dem om det behöves. Men alla dessa barn bli en gång vuxna och träda ut i livet. Vad väntar dem där? I detta land med över sex millioner arbetslösa. På en mansålder lär nog inte den kris man nu här genomlever, vara avvecklad. Då måste ett under ske. — Det tycks man inte tänka så mycket på, det är som om människorna slutat att tänka framåt. De ha levat för länge under fattigdomens gissel. Barnen ha åtminstone ett gott handikap i den kommande kampen för brödet, de äro ej vana vid överflöd, de ha sparsamheten i blodet och de komma säkert att ha ögonen öppna för livets möjligheter.

»De äro beundransvärda dessa fattiga arbetarhustrur.»

Till den Socialistiska Arbetareinternationalen och Fackföreningsinternationalens senaste gemensamma konferens var S. A. I:s internationella Kvinnokommitté och Fackföreningsinternationalens Kvinnokommitté inbjudna. Det svenska kvinnoförbundet hade icke tillfälle att sända någon representant. Nordens socialistiska kvinnor representerades endast genom Danmarks fackliga och politiska kvinnliga ombud, Henriette Crone.

Men — vi ha fått papperen från konferensen och från en kort sommarvila före valrörelsens början; vill jag sända mina kamrater några refererade synpunkter ur ett par tal, som jag särskilt fäste mig för.

Det är Barbara Ayrton Goulds och Toni Senders tal inför den församlade konferensen, som jag vill referera. Deras tal gällde konferensens huvudtema avrustningsfrågan.

Kamrat Gould: Vår ordförande sade i går att avrustningskonferensen i Genève ännu icke i verkligheten har börjat sitt arbete.

Varför har den icke börjat sitt arbete? Varför ha icke våra regeringar gjort något åt sitt arbete?

Därför att Folkförbundet blott består av folkens regeringar.

Det är av två skäl, som de hittills intet gjort.

Det första är att regeringarna föredraga den säkerhet, som vapnen påstås ge framför den säkerhet, som freden säkert ger.

Det andra skälet är att folken i världen icke hava utövat ett tillräckligt tryck på sina regeringar. Det tycks osannolikt att så är, men det är så emedan folken i de olika länderna, genom okunnighet och fruktan äro förlamade.

Förtvivlan är orsaken till fascismen.

Men förtvivlan uppföder fascism endast där, varest förtvivlan icke blir förstörd.

Jag tror, att våra upplysta socialister i hela världen, i hög grad äro ansvariga därför, att icke ett större tryck har utövats på regeringarna.

Här avbryter jag ett tag Barbara Goulds tal och säger ur egen fatatur: Vi socialistiska kvinnor i Sverige, vi bli ansvariga för att icke tillräckligt starkt tryck utövats på vår regering. Men frågar du kamrat hur skola vi bära oss åt för att få detta tryck? Jag svarar nu: Gör allt vad du kan för ett gott socialdemokratiskt svenskt val den 18 sept. 1932.

Vi återgå till Barbara Gould: Massorna förstå icke fullt läget. I Storbritannien är för de flesta hungern av i dag värre än kriget i morgon. —

Okunnigheten är kapitalismens pégas.

Okunnigheten hos kvinnorna i städerna och på landet, avhåller arbetarkvinnorna ifrån att komma till socialismen i större antal. — —

Avrustningspetitionerna underskrevos mer av medelklassens kvinnor än av arbetareklassens.

Arbeterskans blick på förhållandena är skum genom elände och slöhet. — — —

Vi som fått upp ögonen måste upplysa de andra. — —

Jag är övertygad om att i fall kvinnornas stora massa i olika länder riktigt förstode förhållandena i verkligheten då skulle vi alla kunna utöva ett sådant tryck på regeringarna, att de icke kunde motstå det utan måste utföra folkets uppdrag.

Alltså vår slutsats: Om trycket på regeringarna icke är tillräckligt starkt så går nedrustningskonferensen sönder. Är det tillräckligt starkt måste regeringarna ge efter. Drag av detta svenska slutsatser!

Toni Sender: På grund av att folken blivit utarmade har den kultur, som det borgerliga samhället upp-

byggt, förintats. Människorna ha berövats tron på en mening med livet, emedan de sakna medel för att fortsätta att existera.

I synnerhet för ungdomen, varav åtminstone en del icke ens ha haft möjlighet att lära ett yrke, har glädjelösheten i livet framstått med förskräckande tydlighet.

Hur skall denna ungdom kunna ha respekt för den äldre generationen, som så i grunden misslyckats? Hur skall denna unga generation kunna ha respekt för livets helighet, när man alltjämt mer och mer låter den utarmas. Vad har denna unga generation att förlora i ett inbördes krig eller folkens krig, om tillvaron ej har något alls av värde att bjuda den? Den unga generationen har endast en känsla av misstro gentemot Folkförbundet, som misslyckats både med revisionen av fredsfördragen, och när det gäller avrustningen. Också när det gäller organisationen av det ekonomiska livet har folkförbundet misslyckats. Ända från den ekonomiska världskonferensen och fram till överenskommelsen om tullfred har den ena missräkningen följt på den andra. Ty tullfreden har aldrig trätt i kraft!

Ja överallt handlades rakt motsatt till vad man i Genève visste och betecknade som förnuftigt. På detta sätt har faran av det ekonomiska kriget ständigt vuxit. Spänningen på det ekonomiska området har blivit så stark, att därur kan framgå även en spänning, som kan åter leda till krig. Vandervelde har redan berört frågan om vi i denna kris ha att se en kris jämförlig med många tidigare, eller om med denna kris vi uppleva den sista och avgörande för kapitalismen.

För min del är jag av den åsikten att för besvarandet av en så ställd fråga man icke behöver hämta avgörandet från det ekonomiska området.

Krisen kommer att bli den sista om mänskligheten uppreser sig emot den, om människorna äro beslutna, att ej längre lida under de lidanden, som den nuvarande anarkien åsamkar dem. Många tecken tyda på, att vi närma oss den tidpunkt, då ett sådant beslut är ett faktum. Var står då arbetarrörelsen och vilka uppgifter ställer den sig?

Arbetarna vänta av oss, att vi ej nöja oss med att som kören i den grekiska tragedien förklara tragediens förlopp. I detta framskridna stadium åligger det oss ej blott att förkunna socialismen utan vi måste — alla socialistiska partier — när vi peka på kapitalismens misslyckande göra socialismen till uppgift just nu. Vi måste visa arbetarna omdaning i en ny och bättre ordning! Så hårt än nuets nöd trycker oss, så måste vi föra kampen i det nuvarande med full tillförsikt, emedan hela utvecklingen just nu har blivit en glänsande bekräftelse på alla socialistiska förutsägelser.

Till och med alla borgerliga regeringar ha delvis måst argumentera med socialistiska tankar. De ha gjort det dåligt, men de ha dock bevisat genom sitt handlande, att blott socialistiska lösningar av det närvarandes problem äro möjliga.

— — —

Vi stå i Tyskland inför svåra strider och veta icke, hurdan utgången av nästa slag blir. Hur än avgörandet utfaller, även om det icke är uteslutet att vi ha framför oss en svår lidandesväg — den slutliga segern för fredens och socialismens idé är säker. — — —

Så talade kvinnorna på den internationella socialistiska kvinnorörelsens vägnar inför den socialistiska världens mäktiga män. Låt se att de inte talade förgäves!

Sigrid GILLNER

Lövad, vimpelprydd styrde "Diana" ut. Den förväntansfulla resenärskaran följde Morgonbris' paroll: "Kasta med kajtrossen bekymmer och vardagsslit i land och njot av sommarfägring och vila!" Sällan har väl skådats en så stor skara gräsänklingar.

MORGONBRIS' SEMESTERRESA FÖR HUSMÖDRAR GÖR SUCCÉS

Foto Süssmann

"Den strålände solen reflekterades i uniformernas guld och cylinderhatternas sidenglans hos den celebra festpublik, som den minnesvärda julimorgonen 1832 stod på norra stranden av Göta älv och iakttog hur den nedersta Trollhättelussens portar sakta öppnades. Spelet drogs med jämna tag, taljorna spändes hårdare, mer och mer skilde sig slussportarna från varandra, det smala sidenbandet, som var satt emellan dem spändes och sprang av med en lätt smäll — en världshistorisk händelse hade passerat, för första gången i Europa hade två hav bundits samman genom en konstgjord vattenväg: Göta kanal var öppnad.

Tre dagar och två nätter tar färden med en av de snövita, prydliga små kanalångarna från Östersjön och till Nordsjön, tvärs igenom Sverige, genom sjöar och floder, förbi skogar och ängar, ensamma bergiga öar, drömmande små städer och ståtliga herrgårdar, tre dagar och två nätter fyllda av ljuvlig ro."

Detta skriver en tysk auktoritet i turism i en av Tysklands mest modärna och mondäna dampublikationer "die neue linie" juli 1932, på vars vignettsida även återfinnes vidstående friska bild från Göta kanal.

Till detta nummer av de svenska arbetarkvinnornas egen tidning

En favoritplats på övre däck valdes i aktern, där utsikten var fri åt alla sidor och solen gassade välgörande.

I Vreta klosterträdgård.

En uppskattad paus i bekikandet av de vackra stränderna var eftermiddagskaffet på övre däck.

Morgonbris har en ung grovarbetarhustru från Spånga lämnat några dagboksblad:

28 juni 1932.

Vår farkost, bländande vit i solen, ångade utför Göta älv. Sakta gled den fram förbi gårdar och kyrkor — men där var det någon, som vinkade från stranden. Utanför en till synes ståtstuga stod en kvinna med en liten parvel hållande sig i förklädet. Hon hälsade med en käpp på vars övre ände hon fäst senaste numret av Morgonbris. Full av hänförelse svängde hon sitt primitiva banér. Det var en hälsning som uttryckte mer än vad många ord skulle sagt. På den förbiglidande ångaren förstummades i ett nu det friska glattet. Alla här bemäktigades av en stark rörelse inför denna bild. Kvinnan på stranden förkroppsligade meningen med vår resa, förklarade den mer eller mindre medvetna känslan hos oss alla att här var upptakten till något nytt, här prövades en ny väg till att bryta ner murar, att öppna portar till en ny jord för tusenhövdade skaror, som hållas tillbaka av fattigdom och vardags slit. Hon kvinnan på stranden hälsade en ny möjlighet — utsikten att en nästa gång få komma med, bli i tur att lämna det dagliga träländet och den tränga torftiga stugan och följa med ut att se nya miljöer, stimuleras av nya vyer, hänföras av naturens skönhet, värmas av detta systraskap vi fått röna under hela vår färd från Stockholm."

Väl ingen världshistorisk händelse men likafullt en symbolisk dag, som öppnat en ny kommunikation mellan fattiga, isolerade människor. Ett mera värdigt firande av den märkliga vattenvägens hundraårsjubileum kan väl ej gärna tänkas.

Den av Morgonbris och socialdemokratiska kvinnoförbundet gemensamt anordnade gruppresan kanalvägen Stockholm—Göteborg under de fem dagarna 26—30 juni tillkom i syfte att bli en propaganda för semester åt husmödrar i arbetarhemmen. Det var visserligen bara åttio, som kunde få komma med i år — arbetarhustrur från Stockholm, Sala, Nyköping, Örebro, Uppsala, Väsby, Täby, Spånga m. fl. Stockholm närliggande samhällen. Men resan var ett försök varmed arrangörerna ville visa upp vad som ändå kan åstadkommas med ganska ringa medel. Detta för att stärka allas vår iver till en kraftigt fortsatt aktion i nämnda syfte. Det strålände vädret, det goda kamratskapet bland resenärerna, det kollegiala förhållandet mellan ångarens personal och passagerarna, de utmed hela kanalen väntande entusiastiska kamratskarorna, dagspressens välvilliga intresse, Göteborgsklubbisternas hjärtevarma, förträffliga värdinneskap — idel lyckliga omständigheter samverkade till att göra färden till "en eriksgata för en idé", som Soc. D. karakteriserade den i sitt referat.

Vid det strålände samkväm, som anordnats i Margaretaskolan i Göteborg och där flera hundra kvinnor från inte bara denna rikets andra stad utan även platser som Surte, Trollhättan m. fl. mött upp för att hälsa resenärerna, ömsom log och tårades man i glädjen över experimentets framgång. Gästerna berättade om sina tre färd dagar — hur de då Diana den 26 juni lade ut från Ridderholmskajen följt Morgonbris uppmaning att med kajtrosen kasta i land bekymmer och vardags slit och sedan njuta av sommarfägring och vila. "Ja, det var vad vi gjorde helt och fullt, när vi satte oss tillrätta i de bekväma däckstolarna för att bara se och känna välbehag. Solen flödade, en lätt vind krusade vattnet. Morgonbris väldiga vimpel fladdrade lekfullt och mäsarna bekantade sig. Doften från båtens lövsmyckning blandade sig med doften från de grönskande stränderna, doften från vattnet. Luf ten var balsam för oss.

Efter middagen slöade vi som aldrig förr utan bekymmer om disk och vad som skulle hittas på till nästa mål. Nu var vi som en enda stor familj. Vi pratade och glammade. De kvicka infallen avlöste varandra; grammofonen lockade till dans."

— Jag har — omtalade fru Elin Lindley — varit i tillfälle att följa min man till konferenser och möten på olika platser i världen — synnerligen intressanta resor, men jag tror att jag måste säga att denna färd i alla fall varit den roligaste jag varit med om. En så utomordentligt kollegial stämning, som präglad den, har jag inte sett motstycke till.”

Göteborgskorna svarade att de redan övertygats om företagets bärighet, och fattade på stående fot beslut om att till nästa sommar anordna en liknande färd från Göteborg till Stockholm. De ha redan börjat underhandla med rederiet. Med den av förbundsordföranden till Göteborgsklubbarna överlämnade minnesgåvan i form av en ordförandeklubba var förknippad villkoret att den först finge invigas vid klubbandet av beslut om en semesterresa. Den käcka Sigrid Johansson lät inte länge dröja med svaret. Villkoret infriades bums. Klubban sattes i omedelbar aktion. På mötet i Margaretaskolan var man till och med nog djärv att tala om planer på en arbetarkvinnornas resa till London redan ett kommande år. Den enda representanten för Norrland i resällskapet inbjöd i käcka, stimulerande ordalag kamraterna till sin landsända. Här kastades även fram utmärkta förslag till ett klubbarnas ordnande av husmödrarnas semesterkassor. Fru Signe Vessman vann stort intresse för tanken att husmödrarna skulle tillförsäkras en viss del av återbäringen från Konsum. Det hade ändå lyckats att få det hela att gå ihop med femtio kronor pr person. Det hade räckt till hela den långa båtresan, maten ombord under de tre dagarna här, mat och logi i Göteborg, den flera timmar långa bussturen i Trollhättan, tågresan hem. Banankompaniet var älskvärt nog att presentera gruppen en sändning bananer. Idun, Social-Demokraten, Älvsborgaren, Ny Tid och Folkbladet bestod reslektyren under färden. Förlaget Tidens bokhälsning medverkade ytterligare till att reskalkylen ej syntes snålt tilltagen.

Det var även välfunnet av Göteborgsvärdinnorna att just välja den vackra f. d. Dicksonska villan till mötesplats. De väldiga ljuskronorna, blomsterprakten på teborden i de praktfulla salarna gav en alldeles särskild festivitas åt kvällen, som säkerligen också kommer att höra till resenärernas bästa färdeminnen. Stockholmarna foro hem i känslan av att de ej skulle förmå sätta upp ett lika fint program om det blir deras tur nästa år. Men kommer dag, kommer råd tänkte de och

I det fagra Trollhättan hade kaptenen anledning befara att han skulle få segla ensam till Göteborg. Här ses han bekymrad ta fram sin klocka.

Morgonbris resenärer samlade på Järntorget i Göteborg för att avlägga visit på den socialdemokratiska tidningen Ny tids officin.

ropade ett ljudligt välkommen, om vars äkthet, man ej kunde missta sig, när deras tåg gled ut från Göteborgs central på kvällen den 30 juni.

Göteborgskamraternas värdinneskap blev en stark bekräftelse på riktigheten i de intryck vi redan flerfaldiga gånger fått mottaga under vägen — intryck av en levande, varm samhörighet mellan arbetarklassens kvinnor. Redan i Södertälje voro kamrater nere vid kajen och viftade oss ett Lycka på resan! Deras hälsning återupprepades utmed hela kanalen. Vid Borenhult mötte Motala kvinnoklubbs medlemmar och inbjödo till härliga kaffebord i den natursköna Motala Folkets park, anlagd för en del år sedan av arbetslösa. Under kaffedrickningen höll ordföranden ett hjärtligt välkomsttal och föredrog en för tillfället särskilt skriven dikt.

Från Trollhättans kaj hälsade Trollhättans kvinnoklubb med ett glatt "hjärtligt välkomna" och anvisning till en kolonn abonnerrade bussar, som förskaffade sällskapet en minnesrik rundtur till platsens sevärdheter.

En part, vars medverkan vi även skatta högt är Sv. turistföreningen. Vi visade upp för dess styrelse resultatet av Morgonbris enquete. Här blev man så pass gripen av de människoöden, som relaterades, att i trots av att föreningen redan fördelat sitt årsanslag för stipendier, i trots av att sådana endast får lämnas till skolor och yrkeskorporationer beslöt turistföreningens ledning omgående skänka gruppresan ett extra anslag, låt vara inte så stort — ett föreningens stipendium får visst inte överstiga 200 kronor — men inte desto mindre ett värdefullt uppmärksammande av husmödrarnas hittills så styvmoderligt behandlade skara. Man vågar kanske även i detta se ett första mera officiellt erkännande av husmödrarna som en yrkesgrupp.

Vi skola inte här gå in på någon detaljerad reseskildring, då "Sveriges blåa vattentrappa", redan är så förträffligt beskriven av Ellen Rydelius i Morgonbris juninumner. Vi skola endast erinra om ett och annat från de givande dagarna i Göteborg. Ny tids redaktion lade i dagen en storartad välvilja. Mitt under den heta timmen före pressläggningen fingo resenärerna bese officiennens nya gentila lokaler vid Järntorget. Ny Tids redaktör hade dessutom älskvardheten att personligen ombestyrta och leda ett besök på amerikalinjens ångare Drottningholm, som låg i hamnen just då. Rundturen i staden med Amerikalinjens eleganta turistbussar inneslöt hänförande utsikter, intressanta bostadsanläggningar och sociala välfärdsanstalter. Färden avslutades vid upptagningshemmet för flickor, Lilla Torpa i Örgryte, där Göteborgs stad bjöd på kaffe. Vandrigen i den oförlikneliga Slottsparken, i trädgårdsföreningens lika enastående anläggningar, studiebesöket i Naturhistoriska museet och Dicksonska biblioteket uppskattades inte minst. På göteborgarnas nöjesfält Liseberg utnyttjades intensivt de sista kvällstimmarna före avfärden.

"Hemma var det glädje, när mor åter kom hem, heter det vidare i dagboken. Om hon varit saknad? Visst hade hon det. Men vad hon hade mycket att berätta. Tänk, att ha varit så långt och sett så mycket på fem fattiga dagar. Mor hade fått en ny blick i ögonen. Nu kunde hon tänka sig längre än inom hemmets fyra väggar. Vi som bara haft att ta emot vi tacka alla dem, som ordnat och tillförsäkrat oss denna möjlighet. Vi ha fått intryck utifrån, vi ha fått delge oss med andra och först och sist: vi ha för några dagar riktigt kunnat släppt oss lösa. Hjärnan har fått vila. Nu gå vi med glatt mod åter i selen väl vetande vårt värv men även i förhoppningen om att om ett år eller flera står måhända vägen åter öppen för oss ut till nya upptäckter av bygder och människor."

—j.

Gäster och värdinnor i Motala folkets park.

PÅ ETT ARBETARMÖTE härom kvällen stod en talare och erinrade åhörarna om höstens val. Rösten fick en varm underton när den bevakande vädjade till de församlade att offra sina krafter i höstens valrörelse, för att ge valet den för de fattigaste i samhället bästa utgången. — "Endast socialdemokratien kan leda in utvecklingen i sundare banor.

Jag påstår, så underligt det än låter, att vi befinna oss mitt i paradiset, vi förmå bara inte att tillgodogöra oss de förmåner, som där finnas. Aldrig tillförene har kulturens skatter så hopats, aldrig tillförene har tekniken varit så utvecklad och fulländad som nu. Och allt finnes, kapital, arbetskraft och råvaror. Det är överflöd på förnödenheter, men människorna svälta mitt i överflödet. Det är brister i samhällsorganisationen, som göra att det stora flertalet inte bli delaktiga av kulturens välsignelser, och det är dessa brister som socialdemokratien vill bortarbeta." —

Ja, det är val i höst. Vi gå till riksdagsmannaval mitt under den svåraste ekonomiska kris vårt folk någonsin genomlevat. En efter en ha maskinerna stannat, den ena fabriken efter den andra har slagits igen. Modlösa ha arbetarne vandrat ut ur fabriker och verkstäder, ut i tröstlös väntan på bättre tider.

Och de unga, landets framtid och landets hopp, ha aldrig fått känna glädjen av att vara till nytta i samhället, de ha aldrig erhållit något arbete, samhället har inte behövt dem, inte haft användning för deras arbetskraft. Tänk på vad detta betyder i moraliskt hänseende för det uppväxande släktet, detta att aldrig få känna arbetsglädje, utan i stället bara känna hur ungdomsåren rinna bort i dådlös väntan.

Jordbruksarbetarne sakna väl inte i samma utsträckning som industriarbetarne arbete, men det blir så liten avsättning för jordbruksprodukterna, när den största kategorien av dessa produkters konsumenter, industriarbetarne, äro utan arbete och således inte ha några pengar att köpa för.

Och därför går nödläget även ut över jordbruksarbetarne. Och rationaliseringen har väl även där gjort sitt till att göra människokrafter överflödiga.

Visst har det även förut varit nödtider i världen, men då har detta berott på att det varit brist på vad som behövdes för livets nödtorft. Det har varit så ont om mjöl att man måst blanda bark i brödet, nu eldar man med vete under ångpannorna i Förenta staterna.

De som voro med om att äta barkbröd och att svälta därför att ingen mat fanns att få, skulle nog inte kunnat förstå en dylik hushållning. Och för övrigt, förstå vi den själva? Förstå kvinnorna den? Skulle en husmor, som hade skafferiet fullt av mat, kunna förstöra denna och sedan åse hur familjemedlemmarna fingo svälta? Nej.

VARFÖR SVÄLTA I ÖVERFLÖDET? RATIONELLARE VÄRLDSHUSHÅLL!

Ropet går:

INTET VETE ÅT ÅNGPANNORNA, MEN BRÖD ÅT DE ARBETSLÖSA.

Skulle hon männe inte anse det som en oklok hushållning?

Och ändå är detta precis vad som försiggår i våra dagars samhällen. Maten brännes upp eller vräkes i havet, för att höja priserna, under det stora skaror av människor inte ha möjlighet att skaffa sig det nödvändigaste.

Och trots att man dagligen har denna huvudlösa hushållning för ögonen, så finns det massor av kvinnor, massor av i övrigt praktiska husmödrar, som ännu inte kommit till medvetande om att världshushållningen är något som angår dem.

Är det inte på tiden att kvinnorna, i större utsträckning än nu börja reflektera över dessa saker, och att de sluta upp i de led, där det arbetas för en sundare produktionsordning.

Enligt socialdemokratisk syn är det oklok hushållning att låta människorna svälta därför att det finns för mycket mat i världen, låta dem gå halvnakna eller i gamla trasiga paltor därför att det är överproduktion på kläder, och det är framförallt en oklok hushållning, som dyrt kommer att få betalas i framtiden, att låta de ungas dådkraft gå förlorad, emedan de inte i ungdomen fått känna att samhället haft behov av dem och deras arbetskraft.

Socialdemokratien går in för en produktionsordning där inte som nu det privata vinstbegäret utan människornas gemensamma intressen dominera produktionen. Den anser att produktionen bör vara till för människornas skull och inte människorna för produktionens. Och den går in för en samhällelig kontroll, som förhindrar privatkapitalistisk spekulation med ekonomiska värden och människors välfärd, den går in för att samhällets tillgångar så förvaltats att alla bli delaktiga av desamma.

Är inte detta att länka in utvecklingen i sundare banor, och är detta inte en politik kring vilken arbetarklassens och småfolkets kvinnor böra slå vakt? Jo, förvisso. När därför budkavlen i höst går ut över landet, och kallar medborgarne till val, böra de fattiga hemmens kvinnor, de som mer än andra dignat under krisens bördor i sina ansträngningar att få de knappa tillgångarna att räcka till, i stora skaror samlas kring valurnorna för att ge valet den inriktning, som tryggar en socialdemokratisk valseger.

Må vi därför mötas i stora skaror vid valurnorna i höst, vi kunna bli en makt om vi komma alla, ty den tiden då kvinnornas enda lott var att tuga och tåligt lida är nu långt bakom oss, nu ha vi alla rättighet att vara med och bestämma huru vi vilja ordna det i samhället.

Och låt oss ge våra röster till det parti, som värnar om de fattiga hemmens intressen.

Det Socialdemokratiska!
Hulda FLOOD

Äkta män! Handen på hjärtat —

Morgonbris läsare ha nu under ett halvt år diskuterat frågan: "Varje barn sin egen bädd." Det har onekligen varit ett stimulerande meningsutbyte, som följts med stort intresse från olika utsiktsposter. Ett alldeles särskilt positivt värde fick det i förra numret av Morgonbris genom arkitekt Sven Markelius' praktiska uppslag till lösning av problemet. Då dessa möbleringsförslag just utarbetats med hänsyn till de under debatten ådagalagda behoven och synpunkterna torde det vara den mest önskvärda avslutningen även om redaktionen fortfarande har opublicerad en hög inlägg, eftersom nya sådana alltjämt inströmma. Många äro bittra i tonen. Signaturen E. A.—n, Malmö, önskar att hon ägde en trollformel varmed hon kunde för en tid förvandla parollens frambärare Sigrid Gillner till en stathustru med åtta barn. Efter den betan skulle hon aldrig skriva en artikel, som den om Varje barn sin egen bädd.

Har ni sett kojornas folk, har ni sett dessa hem långt borta i obygderna med familjer på sju, åtta personer i ett rum och kök, frågar Ingeborg Nilsson, Kälarne. Varje barn sin egen bädd — det är vad varje människa har rätt att fordra, men så länge det kapitalistiska samhället är rådande torde det aldrig bli en verklighet.

Även om en duktig husmor som fru Karlberg, Karlshamn, trots begränsade resurser lyckats bra klara fram elva barn (hon berättar själv att hon tidvis fått lägga två barn sida om sida i ena änden av soffan och nedanför deras fötter en tredje på bredden av bädden) så är det inget skäl för att vi skola slå oss till ro. Socialismen åsyftar en bättre ändamålsenligare fason på människors levnadsförhållanden. Under diskussionen om Varje barn sin egen bädd ha vi just fått illustrerat hur illa svenska folket bor. Husmödrarna borde vara de första att gripa tillfället i akt och samla sig kring kravet: hälsobostäder för alla; hem, som rymma våra barn!

Den utomordentligt kloka och vittsynta Kristina Söderberg, Svedala, säger i fortsättningen av sitt i juninumret omnämnda brev: "Det har ju aldrig bevisats om barn med egen bädd blivit friskare än barn med gemensambädd. Nej, ty det är så mycket här i världen som aldrig blivit eller blir bevisat, men som om det synats i sömmarna skulle blotta mycket som nu försiggår i okunnighetens, skenhelighetens och nödens mörker. Hur skulle det vara om all barnavård lades under staten och om alla barn både inom och utom äktenskapet alltifrån födelsen stode under barnavårdsnämndens kontroll. Må vi fortsätta att arbeta på den väg, som för framåt, ty om man blott kan befria en människa från lidande, eller

svara Morgonbris på följande frågor!

1. Skall mannen biträda sin hustru i det husliga arbetet?
2. Hjälper Ni er hustru i hushållet?
3. I så fall, vilka uppgifter tar Ni på er lott.
4. Har er fru förvärvsarbete?
 - a) I vilket yrke?
 - b) Åttatimmarsdag?
 - c) Eller endast några timmar?
 - d) Hemarbete?
 - e) Timarbete som hjälphustru, städerska eller tvätterska?
5. Är Ni arbetslös?
6. Har Ni barn? Hur många, hur gamla? Flickor? Gossar?

skaffa ett barn en lycklig uppväxttid så har man icke levat förgäves.

Vårt mål är att nå alla, komma all oförrett till livs men det fordras av oss att vara mer radikala och ärliga, kasta bort allt tryckande krams och framförallt hålla ihop och lära oss tolerans.

Till sist ett tack till "Morgonbris", som upplåtit sina spalter för denna diskussion. Det vore lyckligt om dylika diskussioner kunde ordnas även i fortsättningen. Därigenom bleve problemen mer vädrade och bringades snabbare till lösning."

Uppmuntrad av det allvar och livliga intresse som samlats kring såväl ifrågavarande diskussion som Morgonbris rundfråga om husmödrarnas semestermöjligheter ämnar Morgonbris just fullfölja fru Söderbergs tanke. Förresten ligger på redaktionen redan flera insändare, som ge utomordentliga uppslag i detta hänseende. För att våra läsares meningsutbyte ej skall stanna vid blotta konstateranden och önskiningar skall här försökas en systematisering, som möjliggör att de i Morgonbris spalter meddelade erfarenheterna och tankarna samlas till positiva resultat i form av organiserad propaganda eller praktisk tillämpning i likhet med t. ex. Morgonbris semesterresa.

"Hur skall arbetet inom hemmen kunna göras mindre betungande och tidsödande för arbetareklassens husmodrar?" är ett spörsmål som uttalats många gånger. De socialdemokratiska kvinnornas ledning uppställde den senast i förra årets arbetsprogram under erinran om att denna ivrigt diskuterats inom systerorganisationerna i utlandet för vilka stod tydligt och klart nödvändigheten av att även ifrågavarande medborgargrupp beredes tillfälle till en utbildning, som befrämjar deltagandet i de samhälleliga angelägenheterna. "Socialismens seger, sade Lenin, är ej möjlig förrän den stora delen av mänskligheten, som utgöres av arbetande kvinnor, erhållit samma rättigheter som männen och ej längre äro förslavade av hushåll och familj." Men innan plögen sättes till verket bör man göra sig underrättad om var röjningen bäst

skall börja. Morgonbris diskussion om barnens sovplatser och husmödrarnas semestermöjligheter har i ett nu försatt oss mitt i det nät av ekonomiska problem, som skapar den nuvarande kvävande situationen i arbetarhemmen, lamslår såväl de äldres som de yngres dådlust och försök till erövringar av nya världen. Stämmorna, som svara i våra frågecirklar, äro många hundra, de komma från lika många hem, från lika många orter, strödda över vårt avlånga land. Men ändå är ordualet det samma, de angivna fakta likalydande. Hemmens kvinnor! Ser ni, hur ni återspeglas i alla dessa edra medsysters självbiografier. Samma arbetslöshet, samma brödbekymmer, samma trångbodhet, samma brist på kläder, på andlig förnyelse, samma glädjelöshet, samma slitenhet hos er alla. Denna upplevelse av er själv speglad i så många andras gråa öden måste bereda er en chock, få er att rusa på dörren och ropa ut: "Nej, låt oss komma ur denna förödmjukande torftighet, låt oss bryta vår isolering. Vi måste ta oss tid att mötas och gemensamt dryfta vad just vi ha att göra! Med Morgonbris enkla fråga ha vi kommit den isolerade hemkvinnan in på livet, blivit i tillfälle att få henne se sig själv och sitt hem i förhållande till de stora sammanhangen: det oharmoniska samhället, de sins emellan stridande nationerna, den kämpande världen. Låt oss inte släppa henne! Morgonbris undersökning kan bli utgångspunkten för vittgående överläggningar inom kvinnoklubbar. Tidningen skall så långt den har möjlighet fortsätta att ge material.

För dagen inleder författarinnan Anna Lenah Elgström med sin utomordentliga artikel på nästa sida en pristävlan, som torde komma att påräkna stor uppmärksamhet och vars resultat kan väntas bli värdefullt ur många synpunkter. Vi vända oss denna gången till husfäderna i arbetarhemmen med önskan om att få del av deras uppfattning om de nuvarande hemförhållandena. Varje läsarinna bör alltså förelägga sin make ovanstående frågor och intressera honom att delta i tävlan. Morgonbris systerorgan i Österrike, Holland och Schweiz ha med stor framgång sänt ut denna rundfråga. Och vi böra väl inte vara sämre, allrahelst som det gäller ett högst allvarligt och djupgående problem.

De tre bästa svaren vittnande om mönstergivande socialistiskt tänke- och handlingsätt belönas med pris. Första pris blir en 14 dagars kurs på Brunnsviks folkhögskola; andra pris 30 kr. och tredje pris 25 kr. Svaren böra vara denna redaktion tillhanda före den 20 augusti 1932.

Prisnämnden består av Partiets kvinnliga sekreterare fru Hulda Flood, författarinnan Anna Lenah Elgström, förbundsordf. Signe Vessman och Morgonbris redaktör.

Mannen, kvinnan och hemarbetet

Ett förslag, en undran och några synpunkter på de svenska arbetarhustrurnas ledighets- och utvecklingsmöjligheter.

Anda sedan, kan jag säga, barndomen har arbetarhustrun och hennes villkor stått för mig som ett sorts Mene Tekel — ett vittnesbörd om tappert tålmod, en varnande och anklagande fråga till samhället alltså och — till en själv: Vad gör du för henne, som gör så mycket för dig?

Inte vet jag om jag gjort något mer än skrivit om henne, denna hjältinna, vars dygder inte lämnat mig någon ro. Men, som sagt, om de gjort någon nytta, genom att visa människor på det tecken och den varning hon står som — det kan jag inte yttra mig om. Folk i allmänhet läser väl inte gärna om henne — hon är gudnäs inte "intressant" nog — hon är bara en av vårt samhälles grundvalar...

Därför — av alla dessa skäl, känner jag det befriande och välgörande att Morgonbris på detta sätt på en gång praktisk klokt och välgörande friskt tagit om hand en av hennes vitalaste frågor — frågan om hennes ledighet som också innebär frågan om hennes frihet till utveckling som människa, hennes rättigheter att betraktas som individ, inte bara som en sorts arbetsmaskin! Ty semestermöjligheterna är ju blott en underordnad fråga. Bottenproblemet är att skaffa henne möjlighet till att få sina behov som en tänkande, sig utvecklande varelse fyllda — att få hennes rättigheter som en varelse för sig respekterade!

Folkhögskolekurser tycks för många av de husmödrar, som besvarat Morgonbris' enquete stå som den över alla andra hägrande utsikten — ett bevis så gott som något både på kårens — ty en sådan är den ju — goda virke, höga ståndpunkt — men också oppfyllda behov! De finnas där — men finnas möjligheter att fylla dem? Låt mig innan jag går vidare komma med ett uppslag — vad det nu kan vara värt — som jag länge gått och burit på.

Det förskriver sig från den sommar för tre år sedan, då hela Sverige arbetade var på sitt sätt för att göra folk — svenskt folk — av Svenskbyborna. För en del människor, däribland mig syntes som den enda möjligheten för att nå detta resultat att svenskbyungdomarna lärde sig svensk demokrati och svenskanda i våra utmärkta folkhögskolor. En liten kommitté, som arbetade på saken lyckades verkligen, tack vare inte bara folkhögskolornas respektive ledningars utan också deras elevs offervilja och intresse, skaffa platser till ett mycket stort antal sådana Svenskbyungdomar. Varför sedan inte dessa möjligheter begagnades hör inte hit — som väl är — eftersom det är en mycket tråkig historia. Men dessa oanvända platser ha ofta stått för mig sedan, när det gällt arbetslösa unga män av vårt eget folk och tanken på dem har kommit fram för mig också nu då frågan om husmödrarnas ledighet och dess

användning kommit upp. Ty säkert skulle nog både rektorer och elever lägga mannen till lika resultatrikt och villigt som då — för att skaffa friplatser och genom soaréer och dylikt även inackorderingsavgifter till ett stort antal av husmödrar, hågade för en sommarkurs? Den som i likhet med undertecknad haft förmånen att mäta den världens varma nitälskan och kamratanda för alla som söka sig bildnings- och utvecklingsmöjligheter den tvivlar inte ett ögonblick på att det behövs annat än påstötning och organisation för att på detta eller annat sätt nå det målet. —

Men — det där men'et! — det kommer envist igen. Hur många husmödrar skulle även om det skaffades platser och pengar få tid att komma till en sådan kurs? Eller med andra ord, hur många av dessa kvinnors män skulle inte bara samtycka, utan med verklig entusiasm kasta sig i breschen — t. ex. genom att där de kunde ta på sig sina hustrurs arbete för att deras kvinnor skulle få tid och ro till en tids vila och utveckling? I juninumret av Morgonbris svarade ju en av de tillfrågade fruarna rent ut att till "någon folkhögskolekurs har man inte ens kunnat tänka sig att komma. Det sätter sig familjens överhuvud emot." Man kan ju säga att detta väl bara är ett enstaka undantag. Men... På grundval av erfarenheter som jag gjort som föredragshållare i A. B. F. och andra sammanslutningar i vars tjänst man kommer arbetarvärlden rätt mycket in på livet, är det jag så envist mumlar mitt men... Låt dessa erfarenheter själv tala; jag citerar ur ett av mina föredrag, som just handlar om Arbetarkvinnan och framtiden (kom ihåg att det ligger års erfarenheter av många olika trakter av vårt land bakom orden). "Kvinnopubliken är oftast mera fåtalig än den manliga — även då föredragen och diskussionerna röra ämnen, som speciellt intressera kvinnor. Då man anmärker detta eller frågar varför så få kvinnliga medlemmar finnas i arbetarkommunen på platsen svaras av mannen med små ursäktande löjen att kvinnorna ju ha så mycket att göra hemma. Det är ju också sant. Efter dagens arbete har mannen ledigt — han kan sköta sina andra intressen. Men en kvinnas arbete tar som bekant aldrig slut. Vad man dock skulle önska vore att männen någon gång allvarligt, inte bara beklagade detta, utan gingo in för att då och då avlösa sin kvinnliga kamrat — sin hustru — så att även hon kunde få komma ut, få höra på ett föredrag, få delta i en diskussion, få starta något självständigt inom partiet. Och framför allt att de fingo göra det så att säga sida vid sida, likvärdiga i frihet och rättigheter med sina män. Man har allt för ofta den känslan att fastän det socialdemokratiska partiet, redan så tidigt

som i Gothaprogrammet, så att säga lade grunden lika för man som kvinna, då det fastställde kvinnoarbetets sociala nödvändighet och ju därmed också fastställde kvinnans sociala värde (eftersom det endast är ur produktivt nödvändigt arbete ett värde kan uppkomma) så har teorin ännu ett jättelikt försprång framför praktiken. Ja, ännu är det inom den borgerliga världen som kvinnan har nått längst i sin kamp för fri- och rättighet att utvecklas som människa (all kvinnorörelsens a och o) istället för att bara betraktas som ett för samhället och familjen nödvändigt instrument utan allt självändamål. Nu kan ju sägas och det med skäl att även här spelar det ekonomiska in. Den borgerliga världens ekonomiskt lättade livsföring ger kvinnan bättre möjligheter ifråga om tid och annat. Men å andra sidan kan man invända att i de borgerliga hemmen finnas så mycket inkrånglade vanor social konvensans och tidsödande hushållstradition, som arbetarvärlden med sin av nödvändigheten betingade större enkelhet slipper, att åtminstone en del av skillnaden borde vara upphävd? Det må vara som det kan med detta — ett är visst — arbetarhemmens män ta mera sällan än borgarklassens sina kvinnor med sig då det gäller något utanför hem och hushåll. De damer som skötte insamlingen av namn för fjolårets stora demonstration i fredsfrågan ha flera av dem vittnat, att då de kommo till arbetarhemmen på söndagarna (deras eget arbete hindrade dem andra dagar) så var det alltid hustrun, de funno hemma och i arbete med att laga den varma söndagsmiddagen, medan mannen antingen var borta på ett möte eller en sportstävlan eller också låg på soffan i skjortärmarna och läste. När få kvinnorna hemma hos Er tid att läsa! Det brukar jag som slutklimax fråga mina övervägande manliga arbetareauditorier.

Stanna hemma en eller annan gång och sköt det hon har att sköta — litet av detta arbete som aldrig tar slut. Ta framförallt inte för givet — som en sak, som inte går att ändra — att det alltid är hon som skall stanna hemma, hon som skall ge ut kropp och själ i detta slit utan slut. Liksom delad sorg är mindre och delad lycka dubbel så stor är delat arbete lättare. Lagg rå d med henne om hur arbetet skall fördelas och lättas. Ja, detta var endast några synpunkter i frågan nedkastade, utan alla anspråk att vara uttömmande. Bland annat skulle jag gärna velat gå in litet mera på den förenklings- och arbetarhemmens apparat, funktionalismen tycktes utlova. Men det sagda får vara nog för denna gång, och dessutom hoppas jag att få återkomma till ämnet i allas våra värderade Morgonbris. Anna Lenah ELGSTRÖM

KLYFTAN

ROMAN AV ELLEN WILKINSON

Översättning från engelskan av Rickard LINDSTRÖM

Forts. fr. föregående nr.)

VAD SOM REDAN HÄNT.

Joan Craig är en vacker, tjugosexårig kvinnlig fackföreningsfunktionär, som blivit trött och uttråkad av alla små vardagliga bestyr. Hon vill helst ge allt på båten. Men så dyker plötsligen någonting upp, som ger hennes liv nytt innehåll. Det drar samman till en stor strid inom Englands sociala värld: gruvarbetaravtalet, omfattande en miljon arbetare, är uppsagt och arbetsgivarna vilja med regeringens hjälp pressa ner de redan låga lönerna. Joan tycker att hennes livs största äventyr rycker an. Hon får följa med sin chef, förtroendemannen William Royd, till de avgörande förhandlingarna i London. I den brittiska huvudstaden har hon fina bekanta i de litterära, halvbohemistiska kretsarna. Hon tar in hos en av dem, den förtjusande halvgamla fröken Mary Maud Meadowes, som bebor en komfortabel lägenhet i den "litterära" stadsdelen Bloomsbury. Lyxen hos Mary Maud sticker starkt av mot tillståndet i de arbetarhem, Joan är van att se.

Så snart hon vilat ut sig efter resan — hennes fackföreningscentral är belägen i en landsortsstad — ger hon sig iväg till konferenslokalen. Hon får dock icke komma in i det allra heligaste. I konferensens vänthallar stiftar hon bekantskap med ett antal journalister, bland dem den högt skattade novellförfattaren Tony Dacre. Hon blir snart satt i tillfälle att träffa dennes hustru, en vacker lyxkvinna, som sysselsätter sig med diverse intellektuella hobbies, och som är mest rädd för den hotande strejken, därför att den skall korsa hennes planer om vissa teaterevenemang. Tonys hustru, Helen, förkunnar att hon icke skall dra sig för att anlita strejkbrytare, om det blir nödvändigt för hennes planer. Joan känner sig fiendligt stämd mot Helen, och hennes känslor bli inte vänligare, när hon kommer under fund med att Helen genom sin livsföring och sina intressen kommit i en ohjälplig motsättning till Tony, vilken Joan från första stund fått mycket sympati för.

Efter sammanträffandet med Helen återkommer Joan till den avgörande konferensen. Hon lyckas krängla sig in i lokalen och blir vittne till förhandlingarnas dramatiska slutakt. En överenskommelse är omöjlig. Den stora striden måste bryta lös. För Joan känns det som en befrielse. Äntligen får hon vara med om något stort, äntligen får hon göra verklig nytta. I det dramatiska ögonblicket träffar hon ytterligare en man i gruppen av journalister. Hans namn är Gerald Blain. Han har tjänstgjort som flygare under kriget och hans erfarenheter har ställt honom i harnesk mot hela samhällssystemet. Blain har brutit med sin rike fader och darrar nu av iver att få ställa sig i den socialistiska rörelsens tjänst. Han är känd som en enstöring och kvinnohatare, men Joan lyckas genast komma på god fot med honom.

Då han kallade konferensen till ordningen, dog det vilda sorlet av samtal, hälsningar och skratt ut och förvandlades till absolut tystnad. Krisen var där.

En liten strimma av dramatik tilläts av ordföranden. En lista på alla fackförbund föredrogs och varje förtroendeman hade att meddela om hans förbund var för eller mot en storstrejk för att understödja gruvarbetarna. Den som först ropades upp svarade "emot". Det var ett litet obetydligt hantverkarförbund. Men efter detta kom ordet "för" tätt och spänningen laddades till det yttersta. Tre och en halv miljon röster för strejken, endast femtiotusen emot. Joan grep nästan omedvetet omkring armen på en stor gruvarbetare bredvid henne och sade: Det är fint, det är fint, o, är det inte fint! Mannen stödde henne, så att hon inte skulle trilla ner från sin osäkra plats:

— Det är fint, fröken. Det betyder mycket för oss gruvarbetare. Den här gången ser det ut som om vi skulle slippa att slåss ensamma.

— Det ska' ni inte, det ska' ni inte, nästan sjöng Joan. Nu är vi alla med. Det är stiltigt!

Nu till handling. Vad skulle göras härnäst? Konferensen, som hade fattat sin ståndpunkt, var beredd på allting. Mannen som

meddelade planen inför exekutiven var en stor grovhuggen figur — en transportarbetarledare, som hade börjat sitt liv med att sälja ingefärsdricka från en kärra och som nu var en av de duktigaste bland de yngre ledarna. Han krävde disciplin. I detta ögonblick liknade han en Napoleon. Joans upproriska kritiska benägenhet blev nertystad av den kraftfulla stämman. De grenar, som omedelbart skulle nedlägga arbetet, voro all slags transport, tryckerierna och pressen. (Pressen . . . ett mästerligt drag. "Det ska' lära Daily Mail", viskade gruvarbetaren.) Järn, stål, den tunga kemiska industrien, all byggnadsverksamhet med undantag för bostäder och sjukhus. Elektricitet och gas. ("Oj, det blir inget ljus i London. Slå dem där det känns", muttrade gruvarbetaren.) De olika fackförbunden skulle giva sina egna medlemmar strejkorder.

— Å, jäkulen — gruvarbetaren tog ut sin pipa ur munnen — det kan bli krångligt med det.

— Nej, nej, det blir bra alltihop. Titta hur villiga alla äro, framhöll Joan.

Transportarbetarledaren gjorde ett så långt uppehåll, att tystnaden nästan värkte i Joans öron. Men så sammanfattade han i lugn ton:

— Vi har uttytt ert ja så, att ni därmed menar, att ni allesammans har lagt ert väl och ve på altaret för denna mäktiga rörelse, och att, om varje öre går, om varje tillgång försvinner, historien en gång skall kunna skriva, att detta var en storslagen generation, som var mäktig att göra offret hellre än att se gruvarbetarna slås ner likt slavar.

Joan skulle kunnat knäfalla för att mottaga talarens välsignelse. Offra sitt allt på altaret! Hela hennes varelse hyste en enda passionerad, intensiv önskan att hon måtte vara värdig. Hon såg på den orubbligt verklighetsbetonade gruvarbetaren, som utan spår av rörelse sög på sin pipa, med en känsla av skygg dyrkan. Mannen från Durham skulle blivit mycket förvånad om han hade vetat, att den ivriga unga kvinnan vid hans sida betraktade honom såsom representanten för en klass av martyrer. Han hade lyckats rädda henne från att tumla baklänges från sin plats, och han tyckte, att hon var en nätt liten företeelse.

— Brukar ni själv tala på möten, lilla fröken? frågade han.

— Ja, jag är tjänsteman hos ett fackförbund, var hennes stolta svar.

— Då ska' ni komma och tala för oss i Ashlington om det blir nånting av det här. Vi tycker om att se nya ansikten, och vi får inte många kvinnliga talare.

— Visst kommer jag, och om inte tågen går ska' jag trava dit. — Bra. Här är min adress. Skicka ett par rader. Ett par timmar räcker till för att få ihop tusental när en tvist är i gång.

Joan tittade på adressen, som var skriven på ett gammalt kuvert. Hennes nya vän var stadsfullmäktig och fredsdomare.

— Det kan bli nyttigt att vara fredsdomare just nu.

— Ja, men regeringen ska' inte tillåta oss göra så värst mycket för pojkar, var inte rädd för det. Hallå, Ramsay talar.

Joan väntade icke på den sista smörjelsens ord. Hon önskade få rätt på Royd. Hon såg honom stå nere i lokalen tillsammans med Dacre och hon vinkade åt dem. Dacre höll andan, när han såg bilden av henne där hon stod och vägde uppe på den breda trappan, likt en lätt fågel som slagit sig ner på en klippa. Hon stod och vinkade en sekund och sedan sprang hon ner för trappan under det att hennes ögon lyste som stjärnor och hela hennes varelse strålade av ett inre ljus.

— Kampen har börjat, sade hon.

Dacre andades normalt igen. Han hade i detta ögonblick en underlig känsla av att om denna unga kvinna hade rusat emot dem

Carnusol rengör och polerar möbler m. m. utan att lämna fett efter sig.

Absolut oskadligt för ytan. Pris pr flaska Kr. 1:25.

Säljes i alla Färg- och Kemikalieaffärer.

Fabrikanter: WINGÅRDS, MALMÖ.

och stött fram "Är det inte för underbart?" på det fashinobla fruntimmerssättet i överensstämmelse med dagens jargong, så skulle han vänt om och lämnat lokalen. Men den där vanliga ytligheten fanns inte hos Joan. Han förnam kraften, reserverna av styrka och själ i hennes lilla kropp. Konstigt nog kände han sig rädd för henne — denna unga kvinna, som inte såg ut att känna någon fara, som var så van att vara allena. Anthony Dacre, rösträtts- och jämlikhetskampen, förstod i detta ögonblick varför harem hade uppfunnits.

Joan och Royd voro djupt inne i tekniska fackföreningsproblem. Blain sällade sig till gänget.

— Klockan är nära tre nu, och all min längtan står till ett lunchställe, såvida inte vår Jeanne d'Arc tycker att det är för rysligt om en yngling talar om sina djupaste önskningsar vid ett sådant här tillfälle. Se, hur snällt jag ber!

— Just det. Låt oss gå! Joan klämde fast sin röda mössa. — Jag har en våldsam lust till ett förlorat ägg.

— Lyssnen till kvinnan. Ett förlorat ägg. Kämpar arméer på förlorade ägg? Kan generaler leda...?

Dacre fattade honom om strupen.

— Vi kan inte stå ut med dina utläggningar om förlorade ägg, gamle tramsare. Kom an, om inte varje välsignat matställe skall bli fullpackat. Konferensen ser ut att vara slut.

— Jaså, här är ni! Mary Mauds vidlyftiga figur spärrade deras väg.

— Oh, Mary Maud, strejken är beslutad och vi är på väg ut till lunch, sjöng Blain.

— Lunch! Menar ni att flickungen inte fått någonting sen frukost? Jag skäms för er.

— Var så god, ingen av oss har fått något.

— Så, in i min bil och jag ska' se till att Suzanne åstadkommer något ätbart. Fröken Meadowes såg frågande på Royd.

— Åh, ni har inte träffats förr. Mary Maud, det här är min arbetsgivare. Jag darrar vid hans anblick. William — fröken Meadowes.

— Ni kan föreställa er henne darrande, grinade Royd. Mary Maud tyckte om hans gemytliga ansikte och vänliga ögon. Han var mycket yngre än hon hade fattat av Joans beskrivning.

— Vi blir ju faktiskt en hel hop som hänger på dig, mumlade Dacre. Skulle det inte bli mindre krångel om du åkte med oss härifrån till Soho.

— Ja, det går kanske fortare, sade fröken Meadowes. Hur många är det? Hr Royd, Joan, jag, Tony, Gerry Blain — kunde ni inte hitta på någon mer? Bilen rymmer utan svårighet åtta.

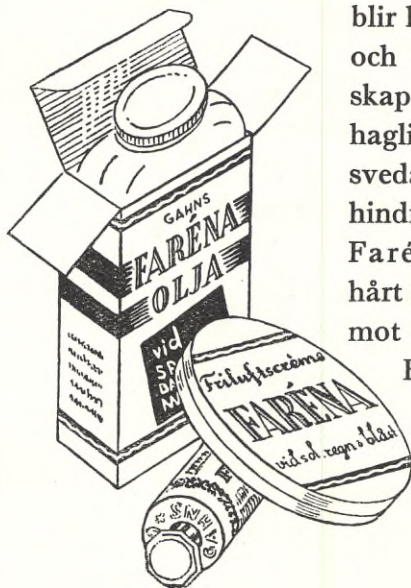
— Hr Royd är nog mycket trött — det blir för mycket resonemang vid lunchen, ifall vi tar med oss en mängd folk här från konferensen. Låt oss ge oss iväg och hjälpa honom vila sig så gott vi kan, viskade Joan. Mary Maud nickade bifall.

Solbad och FARÉNA höra ihop

Tag vara på de härliga dagarna och njut i solen. Ingnid dock kroppen före solbestrålningen med Gahns Faréna Olja eller Faréna Friluftscrème. Huden blir härigenom mera motståndskraftig och den friska, solbrända färgtonen skapas vackrare och hastigare. De obehagliga verkningarna av solbränna, sveda, irritation och hudavflagning förhindras. Under heta dagar skyddar Farénaoljan huden mot att bli för hårt uttorkad, och under kalla, blåsiga mot för stark avkylning.

Faréna havrecreme är den välgörande skönhetscremen, lämpad såväl till dag- som nattcreme. Idealiskt underlag för puder.

FARÉNA

havrecreme ■ olja ■ friluftscrème

— Du måste i alla fall skaffa mig några gruvarbetare för en liten bjudning — kan du få ihop dem i afton?

— Jag ska ordna med några — de finns säkert i Southampton Hotell. De tar alltid in där. Ah, herre gud, nu har dom lagt beslag på William.

— Låt mig ta hand om den saken. Med en blandning av ursäkt och pock skilde Gerald Blain Royd från en grupp ivrigt diskuterande fackföreningsmän, ledde honom till Mary Mauds bil och sade till chauffören att åka till Bella Vista.

Joan jämförde i tysthet Tony och Blain. Under hela det senaste uppträdet hade Dacre förblivit alldeles stilla, rökande sin pipa. Han hade funnit sig i att bli skött av Blain precis som de två kvinnorna. Hon stal sig till en snabb blick på hans maskliknande ansikte. Han tillät vem som helst att ta kommandot. Han försvann i bakgrunden av varje grupp och föredrog att tyst röka sin pipa, om han inte blev tilltalad. Ändå var han inte det minsta skygg. Han bara inte "grep tag" i en person eller en situation, utom då det inte fanns någon annan till hands. Joan kände att det inte fanns någon annan till hands. Joan kände att det inte fattades honom styrka, men hon förundrade sig över denna fullständiga uttryckslöshet hos en man, vilkens utomordentliga noveller redan blivit klassiska. Blains oroliga energi föreföll litet bråkig genom kontrasten. Vid sidan av dessa båda rotlösa män från London — uppenbarligen besvikna på livet — verkade Royd såsom en människa, vilken placerat sina fötter på en klippa, förankrad djupt under det moderna livets flygsandsfält.

— Jag känner mig litet nere, sade Joan trött.

— Vad ni alla behöva är litet stimulerande mat. Säg åt chauffören att åka till Hindu, icke till Bella Vista, Gerald. Där är lugnt, med mildt ljus — och curry är precis vad vi behöva.

De skrattade och kallade henne "eldaren", men de voro henne

tacksamma för den indiska restaurantens beskuggade tystnad. Blain kände ett behov att bråka en smula.

— Det här är mycket för dyrt. Arbetarledare som frossar samtidigt som de leder andra ut i kampen. Strejken är beslutad, vet ni inte det?

— Hr Royd meddelar mig att den inte börjar förrän på måndagkväll. Därefter får ni alla leva på skinksmörgås. Ska' någonting göras i afton i samband med strejken, eller ska' vi klargöra våra sympatier genom att samla några gruvarbetare hemma, eller bjuda dem på teater, eller vad? Om Helen tänker föda svartfötter, är jag för min del böjd för att underhålla kämparna, sade Mary Maud och vände sig till Dacre. Hans ansikte förblev lika orörligt som alltid.

— Alldeles, var allt han sade, men Mary Maud blev på något sätt ledsen över denna anmärkning. Vad tänkte han om Helen? Varför gjorde han ingenting? — men, hon ryckte på axlarna; det var ju vad folk alltid sade om Anthony Dacre.

— Mitt arbete börjar klockan sex igen. Royd serverade sig själv höns med curry. Jag tror att vi ska' till Downing Street i kväll igen.

— Men jag trodde att konferensen bett regeringen dra åt helsike. Alla skrattade de åt det modlösa uttrycket i Blains ansikte, då han sade detta.

— Vi ställa inte till en strejk för att det är lustigt, unge man. Denna förmiddag var en utmärkt motbluff mot regeringens rekryteringsplakat för samhällshjälpen. Nu ha vi att se vilken bluff som var effektivast.

— Bluff... denna konferens en bluff! Jag skall aldrig tro på en manlig kamrat mer i fall Bevins tal i dag var bluff. Joan verkade desperat.

— Icke bluff i den meningen att vi äro oärliga. När fackföreningarna ställde ut sin check i dag, menade de att den skall infrias — om det blir nödvändigt. Men är det nödvändigt? Det är hela frågan. Vem önskar hoppa in i en storstrejk, om det kan undvikas? Varken fackföreningsledarna eller medlemmarna, det kan jag försäkra er. Vi vill hjälpa gruvarbetarna. Om vi kan övertyga regeringen, att vi menar allvar, så skall den ha att avgöra, om vi eller kolgruveägarna kan göra livet surt för den, och bestämma sig med hänsyn därtill. För den sakens skull ska' vi träffa regeringen i kväll — sannolikt för hela natten och morgondagen. Dacre lade för sig mera ris.

— Jag antar att ni grundligt genomdiskuterat alla alternativ. Det förefaller mig — naturligtvis vet jag ingenting om det — som om man trots importen av utländska kol skulle kunna hindra all omsättning av kol här i landet utom till sjukhusen. Det skulle vara en mera saktfärdig väg, men en absolut säker.

— Vi ha tänkt på det — men det går inte. Den första järnvägsman, som vägrade frakta kol, skulle ögonblickligen bli sparkad. Detta skulle medföra järnvägsstrejk för att understödja honom. Detta i sin tur innebär avsevärt ökad arbetslöshet och minskning av fackförbundens tillgångar. Vårt hopp om denna strid bryter ut — och jag säger er öppet, att jag ber till himlen att den skall kunna avvärjas — ligger i shock-taktik. Om regeringen verkligen vill undvika strid, måste den känna det som en lättare uppgift att betvinga några kolgruveägare än några miljoner arbetare. Det kommer att bli en del märkliga manövrer, innan ställningen blir klar i slutet av denna vecka.

— Ni får förlåta att jag säger det, och Blains muntra röst var mycket lugn, men det verkar inte på mig som den anda, med vilken man kan vinna ett stort korståg.

— Men i fråga om de korståg, som varit värda något, ha ledarna beräknat offren i förväg, kastade Joan impulsivt in.

— Sant, replikerade Blain, men de köpslogo inte med Saladin i samma ögonblick som de manade till korståg.

Royd skrattade.

(Forts. i nästa n:r.)

Vi har alltid med oss

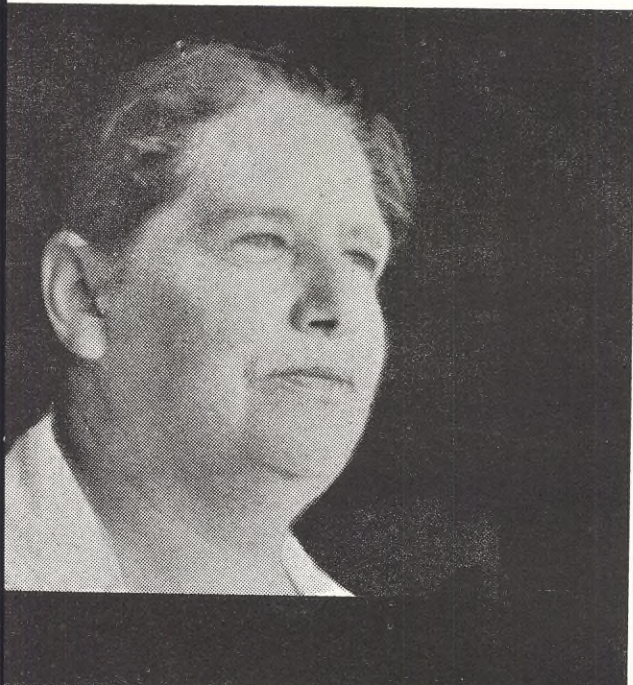
CAMPING

Inga papperspåsar med kakor mer på utfärden, då Ni i Camping har en kartong med en mängd olika kex, lämpade för varje smakriktning.

Ett helt litet konditori i en ask!
Pris kr. 2.90 pr ask om c:a 1 kg.

GÖTEBORGS KEXFABRIK

En värdefull kulturgärning

Bibliotekarien Maria Larsén (övre bilden). Exteriör av Dicksonska biblioteket i Göteborg.

Invid Södra Allégatan i Göteborg, helt nära Arbetareföreningens hus vid allémynningen ut mot Järntorget ligger en apart stenbyggnad, som bär den offentliga institutionens omisskännliga prägel.

Det är Dicksonska Folkbiblioteket, grundat på 1860-talet av brukspatron James Dickson och inflyttat i sin nuvarande byggnad år 1897, där det ursprungligen rätt blygsamma biblioteket under de gångna årtiondena utvecklats till en av Göteborgs mera betydande kulturinstitutioner.

Ser man sig efter inträdet om med minnets blick frapperas man också ovillkorligen av hur interiören förvandlats sedan sekelskiftet, blivit vackrare, förnämligare, mera kulturbetonad, bl. a. genom en rad ypperliga diktarporträtt och konstalster på väggarna, hur den från boksamlingarna tidigare utestängda kön framför utlåningsskranket nu rör sig fritt som i ett hem framför de öppna hyllorna eller snabbt betjänas av en rad alltid påpassliga och vänliga kvinnliga tjänstemän, hur allt med ett ord redan ytligt sett blivit ändamålsenligare, mera tekniskt fulländat. Den som i högre grad än någon annan kan taga åt sig förtjänsten av Dicksonska folkbibliotekets storartade inre utveckling under senare decennier är bibliotekarien, fröken Maria Larsén, som samtidigt med sitt 60-årsjubileum den 7 augusti kan fira ett 30-årsjubileum i Göteborgs folkbiblioteks tjänst. När Maria Larsén efter tre års anställning vid Redbergslids folkbibliotek erhöll befattningen som bibliotekarie vid Dicksonska

folkbiblioteket var detta ännu blott ett mindre bibliotek. En rationalisering och utvidgning i modernare anda hade dock redan påbörjats av bibliotekets dåvarande inspektor, överbibliotekarie Lars Wåhlin vid Göteborgs Stadsbibliotek. Bildningsintresset hade vaknat hos allt folket, kraven hade stegrats och mångfaldigats. Man begärde att i ett bibliotek få en fri och allsidig inblick i tiden och dess företeelser på alla områden — det sociala och vetenskapliga icke minst. Här var Maria Larsén rätta personen på rätta platsen. Själv en autodidakt kunde hon placera sig på samma utgångspunkt som den boklånande allmänheten, bättre än någon annan visste hon vad den krävde och att endast det bästa var gott nog. Och i denna anda begynte hon, i denna anda har hon oförtrutet verkat under de trettio år hon beklätt sin krävande post.

— Jag har älskat mitt arbete och tagit det som ett kall, säger hon, då vi uppsöka henne i det stora ärevördiga ämbetsrummet på biblioteket.

Det är inga överord. Med den frihet att experimentera och ta till föredöme utländska metoder som Dicksonska folkbiblioteket åtnjutit såsom hittills icke statsunderstödd institution har dess utveckling i hög grad varit beroende av ledningens insiktsfullhet, intresse och aktivitet. Studieresor i England, Tyskland och Danmark har givit Maria Larsén åtskilliga goda uppslag för det egna bibliotekets räkning. Genom att stå som ensam väljare av litteraturen har hon även kunnat utfylla gränserna för denna avdelning samtidigt med att hon varit en av de ivrigaste förespråkarna för att gränsen mellan nordisk och utländsk litteratur skulle borttagas så att den stora och numera allmänt språkkunniga publiken sattes i tillfälle att läsa företrädesvis tysk och engelsk litteratur på originalspråket, ett önskemål som ju numera förverkligats. Med all rätt kan man också säga att Dicksonska folkbiblioteket nu uppnått att vara vad donatorn avsåg därmed, nämligen ett bibliotek för alla, för arbetare och studenter, för de lärda såväl som för de praktiska yrkenas män.

Det lyser av kraft och glädje bakom pince-nezglasen, då dessa frågor diskuteras. Vi tillåta oss en fråga vilken insats Maria Larsén själv räknar som den största i sitt mångsidiga arbete.

Svaret kommer utan tvekan: Min önskan att i god tid skaffa litteratur i aktuella

spörsmål så att böckerna finnas tillgängliga för allmänheten just när de efterfrågas och om så fordras i flera exemplar och att inte vara rädd för de ungas förkättrade och omdebatterade arbeten. Även har jag sökt att göra den konstnärliga avdelningen så representativ som möjligt, dels genom konsthistoriska verk, planschverk och konstnärsmonografier och dels genom en serie produktioner från fyra århundraden, som uppsatts i läsesalen.

Jubilaren gör en liten paus och tillfogar: — Och så är det ju förstås ordbokskatalogen.

— Ordbokskatalogen?

— Jag fick impulsen till en dylik katalog vid Nordiska biblioteksmötet på Hindsgavlen i Danmark 1926. Ordbokskatalogen är en lexigrafisk uppställning jämsides med den vanliga systematiska katalogen. Liksom i en ordbok uppsorteras författare-, titel- och ämneskort blandade i bokstavsordning. Framtidens populära katalog. Jag visste att det var ett jättearbete jag förelade mig och anslag omkring 10 år till fullbordandet. Nu har jag hållit på i sex och tror mig vara färdig om två år eller lagom till min pensionering.

— Hur många bokband rör det sig om?

— Biblioteket hade 8.000 när jag tillträdde befattning. Nu är vi uppe i 40.000 och samlingen växer oavbrutet.

— Ert näst största intresse efter biblioteksverksamheten?

— Folkbildningen i sin helhet.

Och nu följer en tillbakablick på Göteborgs Folkbildningshem, som med mönster efter de engelska settlementen på initiativ av Maria Larsén konstituerades 1907 och med sitt mångsidiga bildningsprogram, föredrag, språkkurser, resor inom och utom landet m. m. och sina framstående ledare inom olika områden varit av stor betydelse för efterföljande bildningsrörelser i Göteborg. Såsom socialdemokrat sedan 1895 är det givet inom detta parti Maria Larsén gjort sina största sociala insatser, men hon tog också på sin tid initiativ till den allttjämt livaktiga Kvinnliga diskussionsklubben och har över huvud varit en mycket verksam och bemärkt kraft inom Göteborgs föreningsliv.

På fullt allvar har Maria Larsén tagit sitt arbete som ett kall och fullföljt det med den trofasthet och kärlek till uppgiften varur med åren framgår en vacker och värdefull kulturgärning.

Signe LAGERLÖW

Kvinnan i riksdagen då denna har ferier

En gång i min barndom var jag med min fader till den lilla sockenkyrkan och hörde den gamla prästen utlägga texten som lydde: "Förr skall en kamel gå genom ett nålsöga än en rik komma till himmelriket." Ja, det var ju ett ljuvligt budskap för det fattiga barnet. Men prästen fortsatte: Man får ej tolka ordet efter bokstaven utan den rike kommer lika lätt att få del av härligheten som den fattige.

"Allmän, lika och direkt rösträtt för myndiga män och kvinnor." Denna punkt i partiprogrammet, vilken ju även innebär valbarhet, böra kvinnorna ej heller tolka efter bokstaven, utan låta männen klargöra meningen med jämlikhet i politiskt hänseende. Kvinnorna betecknas ju såsom det svagare könet, vilket väl enligt männens åsikt innebär, att de ha så svaga hjärnor, att de ej lämpa sig för något uppdrag där det fordras så stor tankekarpa, som en riksdagsledamot måste kunna prestera.

Att vid kandidatnomineringen få en kvinna placerad långt ned på en kandidatlista det kan lyckas och är väl en gest åt den ena hälften av väljarkåren, men blir någon kvinna av ödet skickelse placerad så, att hon blir ledamot av riksdagen, om blott för en tid då ingen riksdag pågår, då måste hon vid första tillfälle ratas och placeras så långt ned, att kvinnorna ej kunna ha några förhoppningar och männen ej få några misräkningar för framtiden.

En sådan händelse har ägt rum i Södermanlands län, där kvinnorna kunna se tillbaka på ett mer än trettioårigt arbete inom partiet och där de även ha en dugande kandidat att föra fram. Vid alla krets möten i detta län, varest kandidater skulle föreslås, ha kvinnorna tydligt framfört sina önskemål, men de herrar som fått förtroendet att på grundval av kretsarnas förslag utforma kandidatlistan ha tydligen den gamla uppfattningen: "kvinnan tige i församlingen". Man kunde nämligen före det kvinnliga namnet på listan sätta en man, som ej blivit nämnd vare sig på det krets- eller arbetarekommunmöte, där han hör hemma.

Valkonferensen bestående av nittio ombud, därav två kvinnor har sagt sin mening och så har kvinnorna tröstats med, att kandidatlistan kan göras om vid provvalet.

Snart stundar val. Då ljuder åter maningen: Kvinnor gör er plikt! På Er beror valets utgång! Ja, kvinnorna skola göra sin plikt, men må de komma ihåg, att vägen fram går genom deras egna organisationer.

A. K—L

En bok om rödfärg

Utg.: Stora Kopparbergs Bergslags a-b. Författare: Axel L. Romdahl, Sigurd Erixon, Cyrillus Johansson, J. Lundberg. En vacker och rolig bok! Professor Romdahl skriver de röda stugorna i landskapet och landskapsmåleriet — om den gamla hederliga Falu rödfärg som estetisk faktor alltså. Rött är den friska färgklicken mot vit snö eller allvarsmörk skog i svenskt landskap, något som våra landskapsmålare alltifrån Elias Martin till de yngsta har haft ögon för. Sigurd Erixon berättar rödfärgningens historia. Åtminstone sedan slutet av 1600-talet och början av 1700-talet har trähusens röda färg givit liv åt stads- eller landskapsbilden. Cyrillus Johansson påpekar rödfärgens möjligheter i modern byggnadskonst. Rödfärgens kemiska framställning skildras slutligen av Johan Lundberg. Var och en av bokens talrika illustr. är en liten tavla i vackraste färgtryck. A. F.

Läkerol

ett vederhäftigt namn
på en vederhäftig vara.

Det förhållandet, att så många läkare i in- och utlandet givit LÄKEROL sitt fulla erkännande, visar bäst huru överlägsen LÄKEROL är sina medtävlare.

Köp alltid LÄKEROL!

Kvinnlig kooperatör kastar stridshandsken

Efter att ha läst artikeln i Morgonbris: "Var äro kvinnorna i K.F.", kan jag inte avhålla mig ifrån att även i denna sak säga mina tankar. Frågan är icke en dag för tidigt väckt, och kan icke ta någon skada av att diskuteras. Jag framkastade vid ett samkväm, som vår klubb anordnade för någon tid sedan, och till vilket våra män inviterades, också den frågan. För att säga sanningen rönt jag inte stor förståelse för mina uttalanden, inte ens hos mina kvinnliga kamrater, som väl ansågo mig något för fordrande. Jag vill dock ivrigt instämma i den frågan "var äro kvinnorna i K.F.". När jag med tankarna följer den kooperativa rörelsen bara under de tjugo åren jag i eget hem varit kooperatör, konstateras ovedersägligen att kvinnliga namn nästan alldeles saknats inom ledningen. Det synes mig som om kvinnornas insats inom kooperativen på något sätt nonchalerades. Männerna ha tagit denna sak så helt i sina händer, att de inte kunna tänka sig att även kvinnan, vilken ju dock bär upp den kooperativa rörelsen, bör ha några rättigheter. Vi veta visst att kvinnorna, icke gärna ha lust att tränga sig fram inom någon offentlig rörelse, men man kan heller inte säga att "hon" blivit framdragen inom kooperativen. Det är naturligtvis till en del hennes eget fel, men största orsaken ligger nog däri, att "hon" som en följd av K.F.'s stadgar icke haft någon rätt att deltaga i några som helst beslut. Mannen som oftast andelsägare står ju som ensam beslutare. Jag vill inte tro, att det brister i upplysning om kooperativen bland kvinnorna. Mot ett sådant påstående talar väl den kooperativa rörelsens stora framgång. Hade inte kvinnorna i så stor utsträckning som är fallet, klart insett, kooperativens stora fördelar — och i all synnerhet vi arbetarhustrur, insett fördelen för våra små hem — tror jag att den kooperativa rörelsen, icke stått på en så säker grund som nu. Det är alltid svårt att intressera kvinnorna för offentliga rörelser men när det gällt kooperativen, har hon varit lika snar som mannen, därför att kooperativen talar mest till hennes ekonomiska sinne. Det rent ideella lämnar henne nog ganska oberörd. Jag skulle kunna bevisa genom många exempel från platser jag varit hur just kvinnorna, när ortens konsumt stätt vacklande och färdig att ramla, med trohet och uthållighet gått milslånga vägar för att ändå ta sina varor därifrån, och därmed också räddat den från att gå under. Men icke ha dessa kvinnor tagit någon ära därför, och inte ha de heller fått någon. För dem var saken, att de voro kooperativa lika naturligt som att de behövdé äta, vilket bevisar att kooperativ upplysning icke saknats. Men det är ju synd att klaga. Åtminstone en gång om året får ju kvinnan en smekning och blir högtidligen inbjuden att efter årsmötets slut dricka en kopp kaffe tillsammans med sina herrar och män. Då äntligen får hon lossa sin tungas band, efter att förut ha stum måst åhöra männens beslut i olika frågor, som lika mycket berör husmodern som husfadern i hemmet. Det torde knappast finnas någon rörelse, där så konsekvent följts det gamla uttrycket "Kvinnan tige i församlingen", som just inom den kooperativa rörelsen. Natur-

Läsare, grip pennan och låt andra få ta del av edra erfarenheter, funderingar och synpunkter! Fråga, det finnes så få frågare! »En fråga tränger alltid djupare och längre än ett svar.»

ligtvis nekas det väl henne icke yttrandefrihet, men det är icke kutym att kvinnan skall tala inom kooperativen.

När man läst red. Odhes artikel i frågan måste man konstatera att han icke kunnat just visa på var kvinnorna äro att finna inom K.F. — om man bortser från kvinnogillena, men där äro ju endast en försvinnande liten del, och husmödrarna skola väl icke vara hermetiskt inneslutna där. Hr Odhe påvisar vilken god skola gillena äro, vilket jag tar mig friheten betvivla. Men om så är fallet, måtte vi väl vid det här laget ha kvinnor, som jämsides med männen kunna sköta befattningarna inom företagen; icke endast räknas som bihang till sina män.

Det tycks mig som det borde ändras något i regler och stadgar inom K.F., det borde göras möjligt för hustrun, att utan extra insatser både välja och rösta samt fritt säga sin mening, och i lika hög grad vara valbar till de olika befattningarna som finnas inom företagen. Då äro vi på rätt väg och husmodern får det erkännandet, hon är förtjänt av för en sådan nyttig insats, som just hon gör inom kooperativen. Kanske jag har stött mängden manlig kooperatör för huvudet med mina ord, men bestrida kvinnornas undanskymdhet kan man inte göra ens om man, som jag, välvilligt och med förståelse följt rörelsen i många år och hyser stora förväntningar på dess framtid.

Linnea FRÖJD

Det bittra systemskapet

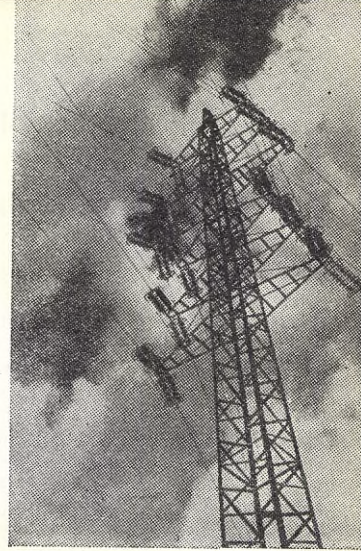
(Forts. från sid. 10.)

Den svenska pressen har i dagarna meddelat följande upprörande interiör från en Hallandsgård:

För någon tid sedan intogs en ung flicka från en av Halmstads grannsocknar. Hon hade tagit sitt nyfödda barn av daga och sedan grubblat över sitt dåd, tills hon blev sinnessjuk. Landsfogden A. Jacobsson i Halmstad, som först genom en liten notis i en lokaltidning fick vetskap om händelsen, har nu verkställt utredning och därvid har framkommit sådana detaljer att man nästan vägrar tro på sanningen av dem. På gården, där flickan hade plats, hade man naturligtvis icke kunnat undgå att lägga märke till hennes tillstånd, och husbonden hade i en mycket upprörd situation någon timme före hon födde barnet förklarat, att hon finge ge sig därifrån. Förlösningen skedde på gården, flickan var ensam, och i förtvivlan kvävde hon barnet. Dagen därpå måste hon upp och sköta sina sysslor som vanligt, och då brände hon barnliken i köksspis, och det uppgives, att gårdens folk samtidigt var närvarande i köket.

Vid flyttningstiden tog flickan en ny plats. Hon kunde inte släppa tanken på vad hon gjort. Hon blev grubblande och den psykiska påfrestningen blev till sist för stark och vansinnet bröt ut.

Den svenska kvinnans ställning som kvinna och moder belyses i en artikel i Morgonbris septemernummer. Här kommer även att talas om Sovjetrysslands många fabrikskrubbor och moderskapsförsäkring.

Bin och honung

Ordföranden i Mantorps kvinnoklubb Olivia Wennerholm själv en ivrig och framgångsrik biodlare ger här sina kamrater en påminnelse om den utmärkta honungen: Vid kortare eller längre färder i vårt land skola vi, därest vi ha vaken blick, litet varstades vid gårdar och stugor se små lilleputthus, vilket ger ett intryck av hemtrevnad. Nå ja, för biodlare är detta helt vanligt, men dessa rader äro ej riktade till dem utan till sådana, som ej ägnar en tanke åt lilleputthusens små flitiga innevärnare, och som ej ha tillfälle att studera binas ädla strävanden för hem och samhälle. På sommaren ligger det i biodlarnas intresse att skapa kraftiga samhällen till dragtiden. Binas intressen sammanfalla även med biodlarnas, enär de vilja samla mesta möjliga nektar till vinterförråd åt sig. Är då biodlaren omtänksam, fodrar han dem så smått (s. k. spekulationsfodring) för att därigenom öka yngelsättningen. Fodringen består i tillsättande av socker och vatten i lagom portioner. Biodlaren hjälper därmed sina vänner bina, och därpå förlorar han säkerligen ej.

Jag sade vänner. Var viss på, att en biodlare räknar dessa sina skyddslingar för vänner! Visserligen ha dessa gaddar, som de kunna stickas med, men om bina röna välvilja av husbonden, så behandla de i regel honom väl, såvida det ej är något annat, som irriterat dem.

Biodlingen är av gammalt datum. Innan människan förstod sig på bina och deras produkter, hade de sina bostäder, var de kunde, oftast i ihåliga träd, där de byggde åt sig och samlade vinterförråd av honung. Sedan man kommit underfund med, att biens med stor flit samlade förråd ej allena är en läckerhet för gommen utan även välgörande för kroppen, har man tagit sig an dessa små djur samt under tidernas lopp skänkt dem bostäder, där de få bygga och bo. I gengäld få de på hösten lämna ifrån sig av sitt överflöd, och det är just detta, vi äro så beroende av. Honungen innehåller nämligen flera näringsämnen. Dessutom är honung ett utmärkt läkemedel. De flesta barn skulle ha större nytta av honung än av en del medicin.

Glädjande nog ser man, att honung är en vara som värdesättes, men den borde slå igenom helt, så att varje husmor ser till att honung finnes i skåpet och på bordet. Vid inköp av honung bör dock konsumenterna se sig för, så att de ej få mindervärdig vara. Sveriges Biodlars Riksförbunds etikett garanterar fullgod vara.

O. W.

Hur de socialdemokratiska kvinnorna vinna större inflytande i partiet

Halmstads socialdemokratiska kvinnoklubb — vars medlemmar i många fall äro mödrar till hembiträden — har länge haft på känn att något borde göras för att komma i kontakt med hembiträden och få dem organiserade. I detta syfte anordnade den ett möte, som rönt en talrik uppslutning. Resultatet av detta blev beslut om bildandet av en sektion och ett arbetsutskott för densamma. I detta invaldes tvenne hembiträden och en medlem från kvinnoklubben. Utskottets uppgift blir nu närmast att samla ytterligare hembiträden samt söka kontakt med hembiträdesföreningen i Stockholm samt fackliga centralorganisationen i Halmstad. Beträffande motionerna vid årets riksdag beslöt mötet göra följande uttalande:

Hembiträden i Halmstad och med dem sympatiserande kvinnor samlade till möte uttalar sin tillfredsställelse över att den socialdemokratiska riksdagsgruppen väckt motioner om utredning av arbetsförhållandena inom det husliga arbetet samt om ordnandet av utbildningsmöjligheterna för det husliga arbetet. Vi förvänta att dessa frågor när de komma upp till behandling i riksdagen, bli lösta i enlighet med de riktlinjer, som föreslagits i motionerna. Vi hembiträden, en av de största kvinnliga yrkesgrupperna, ha rätt att fordra samhällets skydd och omtanke i vårt många gånger både tunga och ansvarsfulla värv. En ordnad yrkesutbildning för detta husliga yrke är för hembiträden ett viktigt problem. Genom en dylik yrkesutbildning skulle aktningen för vårt arbete ökas, samtidigt som större möjligheter skulle vinnas för yrkets utövare att få frågan om en begränsad arbetstid och andra yrkesfrågor lösta på ett tillfredsställande sätt.

Jämtlandsklubbarna lät sin diskussion om "Hur skola vi socialdemokratiska kvinnor kunna vinna större inflytande i partiet och därmed också i samhället?" utmytna i följande av Maja Feldof föreslagna uttalande:

"För att vinna större inflytande måste vi först av allt skaffa oss grundliga kunskaper om vårt lands förvaltning, politiska och sociala förhållanden, de nationalekonomiska grunderna samt socialismens idéer. Vidare böra vi noga följa den allmänna dagspolitiken och icke stanna blott vid de problem som vi tycka särskilt beröra oss kvinnor. Vi böra besöka arbetarkommunernas möten lika flitigt som våra egna och därvid intressera oss för och deltaga i allt som förekommer. Vi måste slutligen träna oss till att bli goda föreningsmedlemmar, som sätta partiets intressen över våra egna, och vi få aldrig ett ögonblick glömma socialismens bud **SOLIDARITET!**"

»Den röda fanan blev symbolen»

Även Borgs socialdemokratiska förening har invigt en ny vacker fana. Till den angenäma festen hade red. Lorentz Jönsson skrivit en ståtlig prolog, varur vi hämtat följande strofer:

När mannen stod i stridens vimmel
och värjde sig med all sin makt,
gick hustrun tyngd av alla bördor,
hon fått på sina skuldror lagt.
Hon skulle skydda alla sina
mot nöd, som sträckte ut sin klo,
men hennes kamp fick ofta föras
helt utan det som skänker tro.

Den röda fanan blev symbolen
för allt som i vår längtan brann,
och ledd av den vi genom strider
en del av sökta målet vann.
Den fladdrat främst i solljus majdag,
den sänkts i sorg vid mången grav,
men alltid bar den fram vår längtan
och alltid ny förtröstan gav.

Så må den fladdra, röda fanan,
i spetsen för ett enigt tåg,
och bäras högt och aldrig smutsas
av självisk ävlan ömkligt låg,
och kring den fylkas täta skaror
i kamp för frihet, rätt och fred,
en mäktig här, där män och kvinnor
gå enigt fram i samma led!

Pressparad i Östersund och Stockholm

Vid det här laget, då svensk arbetarrörelse kan se tillbaka på en femtioårig, ständigt ökad och utvecklad verksamhet, skulle man kunna tycka och tro, att rörelsens ideer äro djupt förankrade i småfolkets medvetande. Man vill också tro att arbetarrörelsens tidningar äro kända åtminstone till namnet om än icke till gagnet. Men tyvärr är icke detta med verkligheten överensstämmande. Här är icke platsen att tala om orsakerna till detta sorgliga förhållande. Endast en sak vill jag konstatera — den gamla sanningen: människan är till sin natur ohjälpligt konservativ. Har vi inom vår rörelse gjort allt vad vi kan för att få vår press spridd? Ja, säger en del, vi arbetar dagligen för våra tidningar, vi gör vad vi kan. Detta är nog också sant. — Men gör vi allt vad vi kan. Utnyttjar vi alla givna tillfällen för att visa allmänheten våra tidningar och vad de vill. Nej! Det brister nog mycket härvidlag.

Sommaren sägs ju vara en "död tid" för allt organisationsarbete; därav följer också att det enskilda intresset slappnar av. Men det finns dock möjligheter att även under sommaren verka för vår press. Jag syftar på alla våra sommarfester. Till dessa fester kommer det folk, som vi i vanliga fall inte kan nå med vår agitation eller också anser vi det lönlöst att bearbeta dem. Men kanske är dessa ändå icke så hopplösa som vi tror; de är åtminstone nyfikna och detta är alltid ett plus till vår fördel. Att vid våra fester ha ett par kamrater, som går omkring och bjuder ut våra tidningar är nog ett företag som är dömt att misslyckas. Själva festatmosfären säger oss detta. Men det finns ett sätt att fånga uppmärksamheten. Anordna en utställning av våra olika tidningar! Gör den så tilltalande som möjligt! Välj tidningar, rubriker, bilder och löpsedlar med noggrann urskiljning; försök att få fram just det som säger mest! Låt det hela bli en monter ordnad efter platsens förhållanden. Men låt det få en suggestiv, iögonfallande verkan.

Har ni ordnat det så, då kan ni vara övertygade om att ni får publik — en ganska frågvis publik — som vill veta en massa saker. Nog vet de flesta, att det finns ett socialdemokratiskt arbetarparti. Men att det finns en tidning, som heter Social-Demokraten, är det många som inte har en aning om. För att nu inte tala om Frihet, Studiekamraten och Morgonbris. Denna grupp är dock den tacksammaste; de tittar, läser, talar och frågar. Sedan har vi den andra gruppen: "de gamla beprövade", våra vänner och gynnare. Dessa äro ju säkra förut. Den tredje gruppen skulle man kunna kalla: de indifferent nyfikna. Nu frågar kanske någon hur affärerna går. Ja, inte är det så många tidningar som säljs. Tvärtom. Vid ett sådant här tillfälle är det nog inte så nyttigt att truga på folk ett tidningsexemplar. Men man kan ju dela ut gamla exemplar, det har alltid sin nytta. Det bästa av allt är dock att man lyckats väcka nyfikenhet och intresse. Särskilt i år, då det är val, tror jag det är bra att på förhand ha annonserat sin ankomst.

Till sist vill jag uppmana alla organisationer att tänka på denna agitationsmetod. Den är inte svår att anordna och den är billig. Ni kan få en liten handledning av fotot här ovan. Det är från Östersund, där tre av platsens arbetarorganisationer haft en större fest. Tidningarna äro: Länstidningen, Socialdemokraten, Frihet, Morgonbris, Studiekamraten, Verdandisten och Folkbladet. Här har ni utslaget! Gör ett försök! Ni kan lyckas bättre än vi och få utställningen effektivare och vackrare. Det beror på resurserna

A. Pn.

Så lyckat blev det i det påhittiga Östersund. Det bådgar gott för Morgonbris tidningscentral, som är startklar om några veckor.

Red.

Det blev stor sorg i Surte socialdemokratiska kvinnoklubb, när dess duktiga och värderade kassör, fru Naemie Börjesson, gick bort, endast 39 år gammal.

Ungdomlig och frisk var hon, då hon till helgen fejade och putsade därhemma. Genom en till synes obetydlig olyckshändelse kom döden som gäst i detta förut så lyckliga hem. Ett sönderslaget tavelglas gjorde en skåra i fingret, blodförgiftning tillstötte. Efter några dagar var hon död.

Jordfästningen ägde rum under stor tillslutning av vänner och anhängare. Hela Surte socialdemokratiska kvinnoklubb deltog, likaså några av arbetarekommunens medlemmar.

Vid graven talade bland andra kvinnoklubbens ordförande:
"Kära Naemie Börjesson! När vi nu stå vid ditt sista vilorum, är det så många varför, som vill tränga sig fram. Varför fick du inte vara längre bland oss, vi ville det ju alla så gärna. Varför skulle du gå bort i unga år? Men hur vi spörja och fråga, blir det ändå ofattbart för oss detta, att vi nu måste säga dig farväl för oåterkalleligt sista gången. Vid ett sådant farväl kunna vi inte låta bli att tänka på hurudan du var, då du gick ibland oss. Hur vän och god och blid du var, alltid färdig till hjälpsamhet. Aldrig skonade du dig själv, när det gällde att utföra anförtrodda uppdrag. Ett mål hade du därvidlag alltid i sikte, och det var, att dina uppdrag skulle bli utförda väl.

Därför tacka vi dig. Å egna och Surtes socialdemokratiska kvinnoklubb vägnar: Hjärtligt tack!

Vår sorg är stor, emedan du inte längre finns ibland oss. Men i vårt minne skall du leva kvar. I ljusst, vackert och tacksamt minne."

En mängd blommor hade sänts till graven. Kvinnoklubbens krans var prydd med breda, röda band, varpå lästes inskription: Tack för uppoffrande arbete och gott kamratskap. *A. W-R.*

Örebrokvinnorna ha vandringsdag

Örebro Socialdemokratiska kvinnoklubb har haft en synnerligen vällyckad utfärd till Ramsjön i Kilsbergen. Det blev en söndag, fylld av vandringsglädje, naturintryck och stimulerande tankeutbyte. Svenskarna äro ett lyriskt folk, och dikt och sång förgyllde festen. Här några verser ur den stämmingsfulla dikt, varmed herr Albert Sundin hälsade gästerna välkomna:

Här susar skogen än sin gamla vildmarkssaga
i vemodsmättat moll om bygd och bo,
då malm tung vinterfora syntes idogt draga,
på slingrig fästing över berg och mo,
och stångjärnshammarns dova slag i kvällen
förtonade med trollens skratt bland fjällen.
Här är en vrå där man kan tyst och fridsamt drömma
i sommarkvällen invid Ramsjöns strand
och locka vackra minnen utur själens gömma
och skåda fantasiens sagoland.
Ty här är jordens härlighet förklarad
och skaparguden tydligt uppenbarad.

KVINNORNAS

SÅNG

Kvinnor, vi som samman streta
under veckans släp och knog,
låt oss samman motarbeta
makter, som oss bojer slog.
Nu är tid att orätt ramlar,
nu är tid att godhet rår,
och så sker, blott allt sig samlar,
som till bättre tider trår.

Skall en värld av nöd och lystnad
stupa ned i anarki
se'n förnuftets röst till tystnad
bragts av krigets barbari?
Skall vi modiga och trygga
i kulturens ödesstund
söka ordning ny att bygga,
som i allas väl har grund.

Ingen slö må hemma ruva,
när en värld till handling går.
Mänskan skall sin forntid kuva,
stora tider förestår.

Kvinnor burit gångna släkten,
och dem närt med eget blod,
så må vi i morgonväkten
ha den nya tidens mod.

Kvinnor, vi som modershjärtan
fått för släktets välfärds skull,
vi som dubbelt känner smärtan
i en värld, av orätt full,
vi av folkets breda lager
nu må stiga fram med mod
att i rättens morgondager
göra världen ljus och god.

A. H.

Ungdomen och klädfrågan

finna klädsammast. Flickan må vara aldrig så "sött" klädd efter moderns åsikt, trivs hon inte själv i habiten, är den slanten bortkastad. Vi måste visa tålmod med våra barns smak, lära dem att så småningom utveckla en god sådan och även låta vår egen smak utvecklas. Något som kan stå sig som smakfullt oförändrat från en generation till en annan finns väl knappast och vill man ha en riktig rebell av sin dotter, så skall man bara säga, att så fick man aldrig vara, när mamma var flicka!

Är det någon liten modenyck, som den unga av hela sitt hjärta begär, så låt henne få den och vara lycklig, men är det något verkligt oklokt, hon begär, så resonera ut om saken. Ungdomen av i dag tar reson, om ej föräldrarna, genom att i otid neka, fått av sin avkomma etiketten oresonliga. Här om någonstans stöter man emellertid på penningsidan av saken. Det blir dyrt att låta ungdom få allt, som den pekar på. Det går sannerligen inte an att köpa en päls eller en smoking bara för att "andra i klassen" fått det. Ett argument, som man ofta får höra använt.

Bästa sättet att undvika dylik argumentering är nog, att ta upp barnen i familje-

För föräldrar och större barn är det få saker, som kunna vara så irriterande, som just de ungas klädfråga. En mor och far kunna stundom stå alldeles häpna inför en förut medgörlig liten dotter, som med ens börjar att strida som en tigrinna för en omläggning i klädedräkten eller inför en son, som hittills inte frågat efter, om så kläderna suttit bak och fram på honom, men så ett, tu, tre kräver som sin oavvisliga rätt att skjortor, slipsar och strumpor skola gå i stil och att få vara ensam om spegeln timvis i och för benans placering. Om vi stora skola kunna rätt förstå ungdomen i detta avseende, så göra vi klokt i att se klädfrågan i dess rätta sammanhang. Ty den har ett sammanhang och är ingen isolerad företeelse. Det är i pubertetsåren, som klädfrågan först gör sig gällande, och den är ett led i utvecklingen från barn till vuxen, helt enkelt ett fullt normalt begär att göra sig tilldragande för det motsatta könet.

— Men det är ju just det, som är så avskräckande, var det en mor, som utbrast, inte vill jag, att min lilla dotter skall börja kläda sig för pojkar allaredan. Att formulera saken så är dock icke riktigt. Medvetet klä sig för det motsatta könet gör nog icke ungdomen att börja med.

Helt säkert är det begäret just då undermedvetet, men det, som är medvetet är, att den halvvuxna ungdomen vill vara klädd i likhet med sin omgivning. Alla ha vi väl erfårit den tillfredsställelse, det skänker, att vara "riktigt" klädd, att ej sticka av ofördelaktigt. Brytningsåren mer än någon annan tid kommer den unge att känna sig blyg och bortkommen inom sig. Ökas då detta med även en yttre bortkommenhet, blir det till nästan ett lidande för den unge att gå ut bland folk.

Det var en gång en änka, som hade en enda son, och vart rött öre, som hon kunde avvara, lades undan till sonens fortsatta utbildning. Ett i sanning ädelt mål! Men under tiden gick gossen där tyst och ur vägen för alla, sökande att draga så liten uppmärksamhet som möjligt till sina urvuxna kläder och ärvda halsdukar. Han ville vara obemärkt och blev en nolla. Men så kom en faster och tog sig an gossen, han kläddes upp från topp till tå, sattes i en ny skola i den nya staden, och se, han blev en ny gosse. Han vågade både tala och svara och stå för sin mening. Att spara så, att barnet känner sig underlägset sina jämnåriga, är ingen klok sparsamhet. Icke heller är det klokt att kläda ungdomen så, som vi, den äldre generationen,

DRICK
LIV

HÄLSA

STIMULANS

DRICK

CHAMPIS

DEN HÄLSOSAMMA KOL-
SYRADE FRUKTDRYCKEN

Serveras överallt

DRICK MERA FRUKT

Ring Bryggerier o. Vattenfabriker

A.-B. ROBERTS, ÖREBRO

förtroendet, att tidigt lära dem penningens bruk och familjeekonomiens begränsning. Endast mycket korttänkta föräldrar låta barnen leva i okunnighet om vad kläder kosta, tills de komma i den åldern, att de bara vilja ha och äter ha.

I en familj, som jag känner, ha de tre barnen, sedan de voro nio, tio år, varit med om när familjebudgeten göres upp. De veta att fadern tjänar 4.000:—, de veta, vad kostnad det egna hemmet drar, resorna in till staden, försäkringar, skatter och annat, och sedan detta "stående" dragits ifrån, så har hushållet fått sitt, skolorna sitt, kläderna sitt och nöjena sitt. Och vad har blivit följden? Jo, dessa barn äro aldrig oersonliga i sina pretentioner på vare sig kläder eller nöjen. De ställa sig solidariska med de sina, men detta hindrar dem sannerligen inte ifrån att göra bästa möjliga av de medel, som de ha till sitt förfogande.

En dag förra våren kom jag ut till dem, när Ruth, den 16-åriga dottern, planerade sina vårinköp. Hon hade gjort upp en lista på det hon gärna ville skaffa sig och satt ungefärliga pris. Slutsumman blev nästan tre gånger så stor, som det belopp, hon hade att disponera över. Här gällde alltså först av allt att stryka, vilket även skedde med friskt mod och utan knot. Viktigast

av allt fann hon examensklädningen med hatt och skor vara. Bäst att köpa det först och använda resten av slanten sedan till det nödvändigaste!

Nåja, jag tyckte ju, att detta i viss mån var att sätta vagnen före hästen, men modern tog det lugnt.

Ruth vet precis vad hon gör, hon kommer att ordna inköpen galant, tröstade mig flickans moder, som väl bort vara den ängsligaste av oss. Och hon fick rätt. Ruth gick ur och i affär, valde och ratade, tills hon fått en examensutstyrelse efter sin egen smak. Visserligen inte så exklusiv, som hon först tänkt sig, men också bara tredjedelen så dyr. Sedan tog hon itu med de andra inköpen, tydligen efter den principen, att skaffa sig få men goda plagg. Ställd inför resultatet av hennes köpenskap, måste jag medgiva, att en kommission av sakkunniga inte kunde ha lyckats bättre. Och det bästa av allt var, att tösen var inte bara nöjd utan rent av förtjust över det lyckade resultatet. Här förekom varken tjat, tårar eller upproriskhet.

Jag önskar, att en norm funnes, efter vilken man kunde gå, när det gäller att dela upp en viss inkomst mellan behoven inom en familj. Men ack, familjerna äro så olika och ha så vitt skilda behov. Det den ena anser lyx, är för en annan en nödvändighet. Men i alla familjer av alla de slag skadar det säkert icke, om man bestämmer sig för att göra upp en utgiftsplan och att man tager alla familjens medlemmar, även de uppväxande barnen, med i planerandet. Sätt därpå gränser, som ej få överskridas, men giv sedan varje individ mesta möjliga personliga frihet att röra sig inom dessa gränser.

Ett dylikt förfarande ökar absolut trevna- den i samvaron hemma och hjälper var och en att känna sig som en ansvarskännande individ, vilken utan att tränga in på andras rätt kan göra sin egen gällande.

Lisa LILLE

Kvinnorörelsen i Västerbotten

kan i år glädje sig åt en rätt god framgång, trots de tryckta tiderna, vilka i synnerhet på en del platser verkat hämmande på arbetet. Av kvinnodistriktets verksamhetsberättelse framgår att det här finns 12 klubbar med inalles 322 medlemmar.

Folkens förbund har i dessa dagar vänt sig

till den norska staten för att be om en ton norsk fiskleverolja till sin räddnings-expedition i Kina. Man har ännu i friskt minne det storverk Fridjof Nansen uträttade i Ryssland i åren 1921—23 med fiskleverolja till de svältande, sjuka ryska barnen. Liksom fiskleveroljan då räddade tillbaka till livet och hälsan tusen sinom tusen barn i Ryssland kommer den nu att bli en räddning för lika många utarmade kinesiska barn, som lida av hunger och farliga defektsjukdomar efter farsoter, som härjat Kina efter den för hela landet så ödesdigra översvämningen i fjor.

Det är icke lätt för ett så litet land som Norge att föra upp nya poster för internationell välgörenhet. Det var "Reklamefondet för norsk medicintran", som strax ställde till disposition för Folkens förbund tusen kilogram fiskleverolja och på så sätt gjorde det möjligt för landet att efterkomma folkförbundets hänvändelse.

Varje avlöningsdag
en insättning på
sparbanksboken.

Post-
sparbanken

Banken som alla nå.

JUBILARER

FRU ANNA JOHANSSON, LYSEKIL har fyllt 50 år i dagarna. Inom den socialdemokratiska kvinnorörelsen har hon nedlagt ett mycket gott arbete i det att hon i en följd av år varit kassör i Lysekilsklubben, vilken syssla hon skött och sköter till allmän belåtenhet. Alltid glad och gemytlig och aldrig rädd för att slå ett slag för våra idéer har jubilaren förvärvat en stor vänkrets både i och utom klubben, som också hyllade henne på högtidsdagen genom att anordna en fest till hennes ära.

EMMA LINDBERG, BORAS, 50 ÅR.

Emma Lindberg har varit livligt verksam inom textilarbetarförbundet. Under många år tillhörde hon avdelning 19:s styrelse och representerade denna vid förbundskongresserna såväl 1921 som 1926. Inom den socialdemokratiska kvinnorörelsen har hon också nedlagt ett intresserat arbete och varit en av de ledande i Borås soc.-dem kvinnoför- ening allt från dess start.

1926 invaldes Emma Lindberg i stadsfullmäktige av vårt parti vilket uppdrag förnyades vid valet i fjol. Även en del andra kommunala uppdrag har hon beklätt med. Tyst och stilla går fröken Lindberg sin väg fram, men när det gäller är hon mycket handlingskraftig. Hon är en den allra värdigaste representant för den kroppsarbetande kvinnan. Mycket arbete har tagit hårt på krafterna. Men den ohälsa, som hon en tid dragits med, tycks ha övervunnits. Vi hoppas på goda krafter och alljämt gott humör i gemensamt arbete.

OLIVIA HANSSON, ÅHUS, 50 ÅR.

Mor till en stor barnskara har Olivia Hansson ändå haft tid och krafter till övers för Åhusklubben, i vilken hon varit en värdefull kraft allt sedan dess start år 1907.

Skogens ättika

finner genom sin mil-
da och goda smak
allt flera vänner

i svenska hem

SKOGENS KOLAKTIEBOLAG, BOLLNÄS.

B L I V M E D L E M

av Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund!

På omkring 275 platser i landet har förbundet avdelningar.

Närmare upplysningar för vinnande av medlemskap erhålles å förbundets expedition, Upplandsgatan 1, 3 tr., Stockholm. Tel. 188 86.

Ordf. fru Signe Vessman besvarar skriftliga förfrågningar.

KLUBBARNAS MÅNADSMÖTEN

STOCKHOLM:

KVINNODISTRIKTET: Ordf. och korresp. fru Agda Östlund, Dalagatan 59. Tel. 38 44 62. Kassör: Valborg Ljungkvist, Karlbergsvägen 73.

ALLMÄNNA SOCIALDEMOKRATISKA: Första torsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Västmannagatan 1, 1 tr. Ordf. fröken Greta Agerby, Vanadisvägen 22 B. Tel. 813 35.

SÖDRA: 2:dra torsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b. Ordf. fru Gulli Bergman, Upplandsgatan 47, Stockholm. Tel. V. 2104.

KUNGS HOLMEN: 2:dra fredagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Vilma Iskull, Lindhagensgatan 60. Tel. Kh. 6790.

VASASTADEN: 1:sta onsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: församlingsalen Västmannagatan 63. Ordf. fru Hanna Lundin, Stora Ängby. Tel. Bromma kyrka 105.

S:T GÖRAN: 2:dra onsdagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Jenny Larson, Arbetaregatan 21. Tel. Kungsh. 9789.

SÖDRA FÖRSTÄDERNA: 3:dje onsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Liljeholmens församlingshus. Ordf. fru Sigrid Lundin, Gröndal. Tel. Gröndal 116 före kl. 11 f. m.

ENSKEDE: 1:sta måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus, Källvägen. Ordf. fru Anna Larsson, Mittelvägen 8, Enskede. Tel. 183.

HEMBITRADESFÖRENINGEN: 1:sta torsdagen (utom juni, juli och augusti). Lokal: Studiehernet, Bryggaregatan 12 b.

STOCKHOLMS LÄN:

KVINNODISTRIKTET: Adr.: Ordf. Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs. Tel. Ektorp 18. Kassör fru Gerda Bergstrand, Bromsten. Tel. Bromsten 146.

BROMSTEN: Första tisdagen kl. 7.30 e. m. i Municipalhuset. Ordf. Gerda Bergstrand, Bromsten. Tel. Bromsten 146.

DANDERYD: Första eller andra onsdagen. Lokal: Kyrkskolan. Ordf. fru Hilda Pettersson, Morkullan 14, Danderyd, kassör fru Ida Kvarnström, Klingsta.

LÄS OM

Maria Svenssons samhälle!

En stimulerande skrift av
SIGRID GILLNER

Mottagen med varma lovord
Socialdemokratiska

Kvinnoförbundets förlag
Rekv. i tid fr. förbundsexpeditionen
25 öre

IRRFÄRDER av Marianne Pollak

LÄS OM

IRRFÄRDER BLAD UR EN UNG FLICKAS DAGBOK

OM HENNES VÄG TILL
SOCIALISMEN

Utkommer i dagarna

Rekvirera fr. förbundsexpeditionen

50 öre

DJURSHOLM: 2:dra onsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Föreningshuset. Ordf. fru Elsa Pettersson, Djursh. II. Tel. Dj. 1259.

DUVBO: 2:dra torsdagen kl. 7.30 e. m. Handelsföreningens lokal.

HÄSSELBY: 2:dra onsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus B-sal.

LIDINGÖ: 3:dje måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Torsvik och Skärsåtra omväxlande. Ordf. fru Anna Johansson, adr.: Sirius 3, 2 tr. Torsvik, Lidingö I. Tel. 667.

NACKA: 1:sta onsdagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Annie Wallentheim, Skuru, Ektorp. Tel. Skuru 359.

NYNÄSHAMN: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68. Tel. 292.

SOLNA: 1:sta tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Huvudsta och Hagalunds Folkets Hus omväxlande. Ordf. fru Sigrid Svärd, Ulriksdal. Tel. Råstahem 48.

SPÅNGA: 1:sta torsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. fru Alma Herlin, Solhem, Spånga. Tel. 492.

SUNDBYBERG: 2:dra måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus C-sal. Ordf. fru Tora Zetterström, Sturegat. 26 B. Tel. 933.

SÖDERTÄLJE: 3:dje tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 237.

TUREBERG: 2:dra måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Turebergs biograflokal. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg. Tel. 327.

VÄSBY: 2:dra tisdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. fru Hulda Pettersson, Box 39, Uppl. Väsby. Tel. 217.

ESKILSTUNA: 1:sta onsdagen kl. 7 e. m. Lokal: Folkets Hus lilla sal.

GÖTEBORG:

SOC.-DEM. KVINNOKLUBB: 2:dra Tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: ABF:s studiehem, Pusterviksgatan 15.

LUNDBY: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. i Samarbetets lokal, Brämregården.

MAJORNA: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Bangatan 24.

ÖSTRA: 3:dje tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Riddaregatan 4.

MALMÖ:

SOC.-DEM. KVINNOKLUBB: 1:sta torsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus, sal. 7. Ordf. och korresp. sekr. fru Mathilda Mårtensson, Jörgen Ankersgatan 8, Malmö.

ÖSTRA: 2:dra tisdagen kl. 7.30 e. m. å Stjärnans sällskapslokaler, Porlinsgatan 1. Ordf. och korresp. sekr. fru Mathilda Pettersson, Fredsgatan 11. Tel. 106 40.

NORRÖPING: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus C-sal. Ordf. Elsa Johansson, Komministervägen 14. Tel. Ö. Eneby 88.

MJÖLBY: 3:dje måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. Hanna Nygren, Box 31, Mjölby.

SUNNERSTA: 1:sta måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Sunnersta skola. Ordf. Ida Lindholm, Box 547, Uppsala.

EN HÄRLIG NYPONSOPPA

kokas på 10 minuter med

»Novums nyponmust«

Ren naturvara. Bestårenbart av nyponskal

FABRIKS A-B NOVUM

Heleneborgsgatan 38. Stockholm Sö.

Inskänd denna kupong och bifoga 30 öre till exp. och emballagekostnader så erhåller Ni ett provpaket Novums nyponmust gratis.

Namn:

Adress:

Malmöhus Läns Hemslöjdsförening

MALMÖ

Gust. Adolf Torg 45

HÄLSINGBORG

LUND

N. Storgatan 15

Klostergatan 1

Utställning och försäljning.

Advokat

EVA ANDÉN

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.

HERKULESGATAN 14

STOCKHOLM

Tel.: 7575, 7576, 7577

S:t Görans Begravningsbyrå

Jenny Larsson

Flemingsgatan 60

Tel. K. 4724.

*

Ombesörjer allt vid dödsfall

Eldbegängelser

Balsameringar

En utmärkt god kaffeblandning till ett billigt pris är H. A. B. Delphins

„Gott Kaffe“

Försök det och Ni blir Nöjd.
3 kg. levereras fraktfritt.

H. A. B. DELPHIN, STOCKHOLM 1

Sänd mot postförskott kg. av Eder rostade kaffeblandning »Gott Kaffe« à kr. 3:40 pr kg.

Namn:

Titel:

Adress:

Ombud för Hermes omtyckta kaffe antagas.

KAFFE A.-B. HERMES

Liljeholmsvägen 4, Stockholm 9

Tel. Liljeholmen 45 och 2

Åberopa denna tidning.

GULLBERGSBROHEMMET GÖTEBORG

Barnavårdsnämndens spädbarnshem, utbildar elever i spädbarnsvård, praktiskt o. teoretiskt. Kursen varar 6 mån. Prospekt genom Föreståndarinnan.

HUSMÖDRAR! Barnsköterskor från Sällsk. Barnavård, Eurenii Minne m. fl. utbildningskurser, **husföreståndarinnor, barn- och hushållsfröknar** samt **hembiträden** m. fl. förmedlas genom

STOCKHOLMS STADS ARBETSFÖRMEDLING
Regeringsgatan 79 · Telefon Namnanrop: Stadens Arbetsförmedling · Ingen avgift.

För mycket av det goda brukar man säga om allt för barnrika familjer. Lagom är bäst för lyckan och harmonin i äktenskapet. Rek. virera vår fria Litteratursats MB som sändes förseglad mot 45 öre till porto.

NILS ADAMSSON

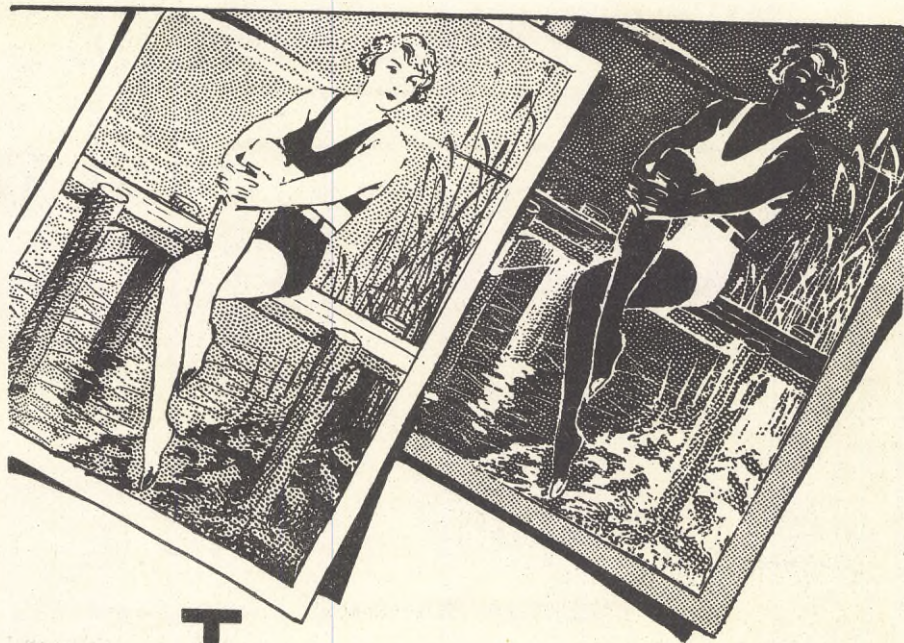
Jakobsgratan 22, Stockholm 1.

Den kraftlöse

känner sig snabbt stärkt
och spänstig igen av den
livgivande järnmedicinen

Kina-Idozan

Förordas av läkare. Fås å alla apotek

Tag bilder under semestern

— men ladda Er Kodak med Verichrome-film. Den är känsligare och utjämnar exponeringsfel bättre än vanlig film. Är kameran billig och ljuset svagt eller ställer Ni tiden och bländaren fel — Ni har en chans med

Finns hos de flesta

**FOTO-
HANDLARE**

Verichrome

— den nya KODAK-filmen

Begär vackra bilder —
begär VELOX-kopior

HASSELBLADS FOTOGRAFISKA A.-B.
GÖTEBORG — STOCKHOLM — MALMÖ
Ensam engrosförsäljare för Sverige av Kodakartiklar

Kodak

Svensk fältspat gör det möjligt för en med generationers nedärvda skicklighet utrustad arbetarstam att i förening med erkända konstnärer skapa det världsberömda

ROSENTHALSPORSLINET

Rosenthals Specialaffär A/B

NORRLANDSGATAN 1 · HAMNGATAN 10

Telefon: 8993 · Telegramadress: Specialaffär
STOCKHOLM

FACKFÖRENINGENS

RÖRELSSEN

REDAKTÖR:
SIGFRID HANSSON

Kostar pr år kronor 6:15,
pr halvår... kronor 3:15.
Prenumeration kan verk-
ställas genom postverket
eller direkt hos utgivaren
LANDSSEKRETARIATET
Barnhusgat. 18, Stockholm

DEN SVENSKA LANDSORGANISATIONENS VECKOTIDSKRIFT

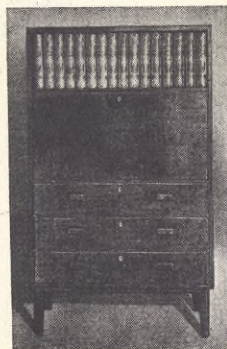

Se k r e t ä r

ritad av

arkitekt Olof Hult

kr 135:—

K F:s serietillver-
kade möbler
säljas genom

kooperativa butiker landet runt
i Stockholm: Special-Konsum
Katarinavägen 9